№ 59 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאדזשער טאגעבלאט

היינט 6 זייטען

23-טער יאהרגאנג | 10 marca 1930 r. | מאנטאג, פ׳ תצוה י׳ אדר תר״צ | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 10057, פון אדמיניסטראציע 10047.

לאדזער סוחרים וועלען שליסען זייערע געוועלבער אלס פראטעסט געגען די אומבארמהערציגע שטייערן

אויך האנדווערקער וועלען פערמאכען אין טאג פון אלגעמיינעם פראטעסט זייערע ווארשטאטען

יודישע און קריסטליכע סוחרים טרעטען סאלידאריש ארויס אין דער פראטעסט-אקציע

(—) ווי בעקאנט, האט די יודישע „קאלא" זיך געווענדעט מיט אן אויפרוף צו דעם יודישען סוחר׳טום און האנדווערקערטום, אז מארגען, דינסטאג, דעם 11. ד. ח. זאל מען שליסען די געשעפטען. ביוראס און ווארשטאטען, אלס פראטעסט געגען דער אנגעהויערער שטייערן-לאסט אין שכבות מיט׳ן נאכפאלגענדען דאס נעזען פון אומזאץ שטייער.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז נעכטען אין רעסטאלאנען-פעראיין (פיעטריקאווער 69) פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג. צו דער פערזאמלונג איז געקומען א גרויסע צאהל יודישע און אויך קריסטליכע סוחרים. אויך פערטרעטער פון צענטראלען סוחרים-פעראיין (פיעטריק. 10), צענטראלע קליינהענדלער-פעראיין אויף לאדזשער וואיעוואדזשעמע און אנד.

אויף דער פערזאמלונג האט זיך געהערט דער

די רעגירונג האט געווארפען דעם גאנצען סוחר אומגעווענדעט מיט הילף, און דער ציל קומט די רעגירונג מיט אן עולה-פראיעקט פון 25 מיליאן צום פרעלימינאר בודזשעט פון אומזאץ שטייער. ווי זאל מען דאס איבערטראגען!

מ׳זאגט אונז, אז די זעקס מיליארד וועלען זיין ווי צוריקקומען צו אונז. דאס איז נישט אמת. מעהר ווי א העלפט פענסיעס פון די הויכע באאמטע ווערען

איבערגעלאזען אין די אויסלענדישע קור ערטער, אדער נאך אין אויסלענדישע בענק. צו איז פאר דעם הער מיניסטער, וואס האט אוצר חרטה געקריגען אויף ד. מ׳שטיינס געזאגטע הנחות, ווענן די קרבנות, וואס האבען זיך געווארפען פון די פירמע שטאקען! נישט קיין פראטעסט - דעמאנסטראציע דארפען מיר איינארדנען, נאר —

צוזאמענפאהר אין ווארשא.

ה׳ בארטנער ענדיגט: זאל צוטערן די האנד פון דעם, וואס וועט אין דעם פראטעסט-טאג עפענען זיין געשעפט!

דער פארזיצענדער ה׳ נאווינסקי לייענט דאן איבער א

א רעזאלוציע,

אין וועלכער ס׳ווערט ארויסגעזאגט דער שארפסטער פראטעסט געגען גרינשעצען די אונטערעסען פון דעם סוחרים-קלאס און אז די פערזאמלונג בעשליסט צו גלייך מיט גאנץ פוילען צו פראקלאמירען דעם פראטעסט-טאג דורך שליסען די געשעפטען און

איינארדנען מאסען פראטעסט-מיטינגען

ס׳ווערט אויך בעשלאסען צוצושיקען א פראטעסט צו דער לאדזשער האנדעלס-קאמער, אנווייזענדיג, אז די האנדעלס-קאמער בעשיצט ווייניג די קליינהענדלער און רעסטאלאנען.

דערמיט ווערקלערט דער פארזיצענדער די פערזאמלונג פאר געשלאסען.

——:0:——

שרעקליכער יאמער פון די פער-צווייפעלטע

ביי דעם קלייגעם און מיטעלען סוחר׳טום.

די פערזאמלונג עפענט פרעזעס יוזעף ווילבערמאן. דעם פארזיץ נעמט איבער ה׳ נאווינסקי.

נאכדעם ווי ס׳האלט א קורצע רעדע רעד. לעלוווא (ווארשא) טרעט ארויס מיט א לענגערען רעפעראט מאגיסטער שערמאן. דער רעדנער רעדט ארום די נאוועל.זאציע פון אומזאץ-שטייער, צו וועלכע דער צוזאמענפאהר פון די האנדעלס-קאמערן האט אריינגעטראגען א גאנצע רייהע אויסבעסערונגען. אבער קיין איינע פון די אויסבעסערונגען זענען נישט געגומען געווארען אין אכט. סיים-דעפוטאטען פון פערשידענע רוכטונגען האבען זיך בעמיהט און די קאמיסיעס אנצונעמען אויף די אויסבעסערונגען.

דער רעפערענט שטעלט זיך צום סוף אפ אויף די פון פינאנץ-מיניסטער געגעבענע און שפעטער צוריקגעצויגענע הנחות. אויף דעם הויך-מאכען און איגנארירען די פלוטוגע אינטערעסען פון סוחר׳טום מוז געענטפערט ווערען מיט

א מאסען-פראטעסט

און דאס איז, אנשליסען זיך אין דעם אויפרוף פון „קאלא" און דינסטאג דעם 11. מערץ, אלס צייכען פון פראטעסט שליסען די געשעפטען.

מיט א שארפער רעדע טרעט דאן ארויס ה׳ בארטנער. די געוועלבער הויבט אן דער רעדנער, לייזען היינט נישט אויף׳ן טרוקענעם שטיקעל ברויט. די קונדער פון די

א הונגער-דעמאנסטראציע!

נאך דעם ווי ס׳רעדט איינזש. גליקסמאן, בעקומט דאס ווארט דער ראטמאן פון דער האנדעלס-קאמער ה׳ לארי (צענטר. קליינה. פערב. אויף לאדזשער וואיעוואדזשטווע), דער רעדנער שטעלט זיך קודם כל אפ אויף דער טעטיגקייט פון דער האנדעלס-קאמער אין לאדז. די האנדעלס-קאמער, זאגט ער, האט כסדר געשיקט מעמאריאלען צו דער רעגירונג און צום סיים. האט געשיקט דעלעגאציעס קיין ווארשא. אויף דער קאנפערענץ פון די האנדעלס-קאמערן איז אויס געארבייט געווארען א גאנצע רייהע אויס בעסערונגען צו דער נאוועלע פון אומזאץ שטייער, אבער די אלע אויסבעסערונגען, די אלע מעמאריאלען זענען נישט גענומען געווארען אין אכט.

צוויי מאסען.

די רעגירונג קעמפט געגען לוכסוס, און אליין נעמט די שטייער-מאכט 2 פראצ. צונויפן פאר פערלעגענע שטייערן א, לייב וועצינן! א פראטעסטער בשר ודם וואלט פאר אזא עבירה געזעסען אין תפיסה אריין.

דער רעדנער דערצעהלט אגב זעהר

פרעזידענטעלע, משקאווע עפוזארען, וועלכע אילוסטרירען מיט וואסערע אכזריות און גרויזאמקייט עס ווערען געמאכט

עקזעקוציעס.

צווישען אנדערען דערצעהלט ה׳ ב., אז ביי א בלומען-ארימען יוד, האט אן עקזעקוטאר פאר אן אלטען שטייער-חוב פון 150 זל. פערקויפט פאר 5 זל קינדלעך— דאס גאנצע פערמעגען פון דעם „סוחר". ווייטער: מ׳פערקויפט דאס מעבעל פון אנדערען, פאר דעם שוואגער׳ס א שטייער-חוב און אנד. שטויגענדע פאקטען.

ווי וויט די רעגירונגס-ספערען איגנאַרירען דעם סוחרים קלאס און נעגונג אנצווייזען דערויף, וואס דער האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי האט בעת זיין בעזוך אין לאדז נישט געפונען פאר נויטיג איינצולאדען צו זיך פארשטעהער פון די קלענערע סוחרים-ארגאניזאציעס, און ווען א קליינהענדלער פעראיין האט זיך דערוועגען געווענדעט, האט מען די בקשה אפגעזאגט.

ס׳רעדען נאך איינציגע רעדנער און עס בעקומט ווידער אמאל דאס ווארט ה׳ בארמנער, וועלכער רופט אלע אנוועזענדע פארשטעהער זיך צו

סאלידאריזירען מיט׳ן אויפרוף פון „קאלא"

און צוגלייך מיט אלע שטעט אין פוילען אלס פראטעסט געגען עוולות, וואס ווערען בעגאנגען געגען דעם שוין געגנוג רואינירטען סוחר׳טום, שליסען די געשעפטען אין דעם טאג, וואס ס׳וועט אנגענומען ווערען אויף דעם סוחרים-

קליינהענדלער און דעטאליסטען ליידען הונגער

דער סוחר, וואס שטעהט פנים ראנד פון אונטערגאנג און פאכעט מיט דער נשמה, אט דער סוחר האט צוויי ווייבער: איין אפיציעלע ווייב, און א צווייטע נישט אפיציעלע ווייב — די שטייער מאכט די אפיציעלע ווייב פונהלט מיט

און הונגערט מיט. די צווייטע, די „נישט אפיציעלע ווייב" וויל פון נארגנישט וויסען. איהר ארט נישט וואס מ׳נעהמט ארויס ווי א לייבט, און שיגרט אראפ כ׳פלייש פון דעם שווינדזוכטיגען, רואינירטען סוחר. איצט, זאגט דער רעדנער, ווען

מיין געעהרטען שעף ה׳ ישראל טילער און זיין ברודער לעאן צוליב׳ן טויט פון זייער ברודער

נ״ע שלמה

דריק איך אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל.

ל. לוצקי

Ogłoszenie.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 4 marca 1930 r. zaocznie postanowił: 1) ogłosić upadłość firmie „Sport: i właść. Lejbusiowi Srebrnogórze i Berkowi Leszczowi, 2) chwilę otwarcia upadłości oznaczyć na 29 grudnia 1929 roku, tymczasowo, 3) zamianować Sędziom Komisarzem. Sędziego Handlowego Teodora Keniga, 4) zamianować Kuratorem upadłości apl. adwok. Maurycego Rozentala, 5) oddać upadłych pod dozór policji, 6) nakazać opieczętowanie rzeczy i ruchomości upadłych. gdziekolwiek się one znajdują, 7) wyrok opatrzyć rygorem tymczasowego wykonania.

Za zgodność Kurator Masy Upadłości
MAURYCY ROZENTAL apl. adw. Łódź, Wschodnia 39;

Na mocy art. 476 i 478 K. H. wzywam wierzycieli powyższej upadłości, aby w dniu 17 marca 1930 o godz. 12 stawili się w Sądzie Okręgowym w Łodzi Wydziale Handlowym przy ul. Żeromskiego 115, osobiście lub przez pełnomocnika z dowodami, usprawiedliwiającemi ich wierzytelności, w celu wysłuchania sprawozdania Kuratora i wyboru kandydata na syndyka tymczasowego.
Sędzia Komisarz TEODOR KENIG

דעם טיפסטען מיטגעפיהל און שמערצפולען ביילייד דריקען מיר אויס אונזער ווי׳ קאלעגין

פרל. עאוגעניא האכמאן

צוליב׳ן פריהצייטיגען טויט פון איהר געליבטען פאטער

נ״ע מרדכי

זייט געטרייסט!

דירעקציע

קאלעגינס און קאלעגען פון דער קאאפעראטיוו-באנק צעגעלניאנא 39.

אונזער ליבען פריינט ה׳ ישראל טילער צוליב׳ן פריהצייטיגען טויט פון זיין ברודער

נ״ע שלמה

דריקען מיר דערמיט אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

המקום ינחם אותך בתוך שאר אבלי ציון וירושלים!

אלחנן שטיינשניידער און פרוי.

אונזער ג׳ מיטארבייטערין פרל. עאוגעניא האכמאן צוליב׳ן טויט פון איהר אונפערגעסליכען פאטער

נ״ע מרדכי

דריקען אויס דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל

ראט און פערוואלטונג פון קאאפעראטיווער באנק פאר סוחרים און אינדוסטריעלער, צעגעלניאנא 39.

עלעקטרישע פאגאטאוויע!! טעלעפאן 118-36 סטאדאלניאנא 4 טעטיג א גאנצע מעת-לעת.

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאנא 25
טעלעפאן 126-87
ספעציאל-ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזען בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2, און פון 6—9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

צו דער פערלאבונג פון מיין פריינד געריכטס-אפליקאנט
שמעון מאיר רייכמאן
מיט פר״ל
העלא שטיינשניידער
וואונשט פיל גליק און צופרידענהייט
שמואל רזשעשעווסקי

זעהר צוגענגליך
איבערצוגעבען א שאפע אין בעסטען צענטרום פון שטאט (נעבען פיעטריקאווער) מיט עלעקטריש בעלייכטונג, מיט א קאנטאר מיט דאך-פענסטער און געזיכערט פון גנבות, נעאייגענט פאר יעדע בראנזשע צו ערפאהרען ביי יאקוב פרושינאווסקי, צעגעלניאנא 30 איז געשעפט. 1012

קאנפערענץ פאר הילף און אויפבוי אין ווארשא
שטעלט פעסט אין איהר רעזאלוציע, אז די רעגירונג טוט ווייניג פאר סאציאלער הילף פון דער יודישער בעפעלקערונג

וואַרשאַ, 4. פעבר. (יט"א) אין איינשטיין-זאַל פון יודישען אַקאַדעמישען הויז איז היינט פאָרגעקומען די קאָנפערענץ פאַר דער פעראייניגטער זאַמעל-קאַמפּאַניע פאַר „זעלבסט-הילף און אויפבוי" פון „אָרט", „טאָז", „יעאָס" און יתומים-פערבאַנד. עס זענען געקומען צעהנדליגער דעלעגאַטען פון גאַנץ פוילען און פיל בעגריסונגען, דערונטער אויך פון בערנאַרד קאָהן פון בערלין.

געעפענט די קאָנפערענץ האָט רפאל שערעשעווסקי, ער ווייזט אָן, אַז די יעהרליכער בודזשעט פון די 4 געזעלשאַפטען בעטרעפט 11 מיליאָן זל. דערפון גיבען די קאָמונאַלע אַנשטאַלטען און די רעגירונג נאָר 4 מיליאָן. די איבריגע 7 מיליאָן מוז דעקען די יידישע בעפעלקערונג פון די גראָשענס, וואָס יועדען צווישען איהר געזאַמעלט.

עס ווערט אויסגעוועהלט אַ פּרעזידיום, אין וועלכען עס געהען אַריין ד"ר יאַן לאַנדאו אַלס פאָרזיצענדער און פראָפ. שאָר, ד"ר שאַבאַד, ד"ר ווייזענבערג א. א.

עס האַלטען רעפעראַטען די פאָרשטעהער פון אַלע 4 געזעלשאַפטען. אין דער דיסקוסיע בעטייליגט זיך אויך מרדכי רומקאָווסקי פון לאָדז, וועלכער פרעגט פאַרוואָס דער יתומים-פערבאַנד נעמט נישט אריין די בורסע פאַר יוגענדליכע יתומים אין לאָדז.

נאָך דער דיסקוסיע איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, וועלכע שטעלט פעסט, אַז די רעגירונג טוט זעהר ווייניג פאַר דער סאָציאַלער הילף פון דער יודישער בעפעלקערונג. עס איז געוועהלט געוואָרען אַנ'אַלגעמיינער קאָמיטעט פון אַלע 4 געזעלשאַפטען. אינ'ם קאָמיטעט געהען אַריין פון לאָדז די ה"ה: א. קאָהן, ד"ר אייגער, הערמאַן פאוסט, לעקיך און עטינגאָן.

געעפענט די קאנפערענץ פון „טאז" אין ווארשא

וואַרשאַ, 9. (יט"א) אין יודישען אַקאַדעמישען הויז איז היינט געעפענט געוואָרען די קאָנפערענץ פון „טאָז". אין דער קאָנפערענץ נעמען אַנטייל 80 דעלעגאַטען פון 62 אָפּטיילונגען מיט 14654 מיטגלידער.

געעפענט די קאָנפערענץ האָט דיר. הימעלפאַרב. אין פרעזידיום זענען געוועהלט געוואָרען: ד"ר שווייג און ד"ר גאָלדמאַן (לאָדז) און ד"ר שטאלפעדער (לעמבערג).

ד"ר וואולמאַן האַלט אַ רעדע וועגען די אויפגאַבען פון „טאָז". ער האָט אין זיין רעדע אָפּגעגעבען אַ בעריכט פון די 8 יאָהר טעטיגקייט פון „טאָז". ער האָט צווישען אַנדערע געזאָגט, אַז דאָס איז די ערשטע קאָנפערענץ פון „טאָז", צו וועלכער די „טאָז" טוער זענען געוועהלט געוואָרען דורך אַלגעמיינע פערזאַמלונגען. ער האָט אויך אָנגעוויזען, אַז „טאָז" האָט געשאַפען אַ רייהע מאָדערנע היגיעניש-מעדיצינישע אנשטאַלטען, וואָס דאַרפען געבען הילף קודם כל דער אונטערוואַקסענדער יוגענד, די תלמידים פון דער פאָלקס-שול. ער כאַראַקטעריזירט אויך די ראָלע, וואָס „טאָז" האָט געשפילט פאַר דער אויפוואַכונג פון די יודישע דאָקטוירים, נאָך דער עפנונגס-רעדע פון ד"ר וואולמאַן זענען געשאַפען געוואָרען עטליכע קאָמיטעס און עס האָט זיך ענטוויקעלט אַ דיסקוסיע.

היינט נאָכמיטאָג קומט פאָר דער המשך פון דער קאָנפערענץ און מאָרגען ווערט זי געשלאָסען.

דעפעשען פון פרעזידענט סאקאלאוו
צום פרעזידענט מאָשטשיצקי, פרעמיער פּאַרטעל און מיניסטער זאַלעסקי

זבאָנשין, 9. (יט"א)

פרעזידענט סאָקאָלאָוו האָט אויפ'ן וועג קיין בערלין פון דער פוילישדייטשער גרענעץ צוגעשיקט דעפעשען צו פרעזידענט מאָשטשיצקי, צו פרעמיער באַרטעל און צו אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי פון פאָלגענדען אינהאַלט:

אויספאָהרענדיג פון דער פוילישער גרענעץ נאָך אַ אויפענטהאַלט פון 2 חדשים אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ציוניסטישער אַקציע, האָב איך דעם כבוד צו שיקען צו איהר עקסצעלענץ אויסדריקען פון טיפער אָנערקענונג און דאַנק פאַר דער אַרויסגעוויזענער סימפּאַטיע און איך שיק איך איבער וואונשען פון ערפאָלג פון דער פוילישער מלוכה און בעפעלקערונג.

ציוניסטישער עקזעקוטיווע פאדערט 40 פראצ. יודען אין דער ארץ-ישראל-פאליציי

ירושלים, 9. (יט"א)

„דואר היום" מעלדעט פון לאָנדאָן, אַז די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האָט איבערגעגעבען דעם קאָלאָניאַל-אַמט אַ מעמאָריאַל וועגען דער רעאָרגאַניזאַציע פון דער פאָליציי אין א"י. אין מעמאָריאַל ווערט געפאָדערט, אַז די פאָליציי זאָל בעשטעהן פון 40 פראָצ. יודען, 40 פראָצ. אראַבער און 20 פראָצ. ענגלענדער. עס ווערט אויך געפאָדערט צו רעאָרגאַניזירען די גרענעץ-וואַך בײַם עבר הירדן, אַזוי אַז די וואַך זאָל זיך געפינען אויף ביידע זייטען טייך. די ציוניסטישע עקזעקוטיווע פאָדערט אויך צו אָרגאַניזירען אַנ'אָפּטיילונג פעלד-פאָליציי.

טויט-אורטייל פאר ערמארדען 4 יודען

קאָבלענץ, 9. מערץ. (יט"א) דאָס געריכט פון געשוואוירענע האָט אַרויסגעטראָגען דעם אורטייל געגען דעם מערדער סטאַניסלאַוו שמאַרי, וועלכער האָט אין אַפּריל פון יאָהר 1921 ערמאָרדעט 4 יודען.

שמאַרי איז 4 מאָל פער'משפט געוואָרען צום טויט. זיין פערטיידיגער וועט פאָדערן אַ רעוויזיע פון פּראָצעס.

מעשים תעתועים פון אראבישע בויקאט-אגיטאטארען

ירושלים, 9. (יט"א)

אַנ'אַראַבער האָט היינט געקויפט אַנ'אַנצוג און אַ יודיש געשעפט. ווען ער איז אַרויס פון געשעפט זענען אויהם בעפאַלען אַראַבישע בויקאָט-אַגיטאַטאָרען און פון אויהם צוגענומען די קליידער און די שיך איבערלאָזנדיג אויהם אַ נאַקעטען אויף דער גאַס. פאַר'ן אוועקגעהן האָבען זיי אויהם ערקלערט, אַז נאָך די קליידער זאָל ער זיך ווענדען אין אַראַבישען בויקאָט-ביוראָ, וואו ער וועט מוזען געבען 8 פונט אויסקויף-געלד.

דער יודישער באנקיר ד"ר מעלכיאר
זיך אָפּגעזאָגט צו ווערען פרעזעס פון דער דייטשער רייכס-באנק

בערלין 9 מערץ (יט"א) אויף אַנ'אָפּיציעלער ווענדונג פון דער דייטשער רעגירונג צום בעוואוסטען יודישען באַנקיר אין האַמבורג, דער שותף צו דער וואַרבורג-באַנק ד"ר קאַרל מעלכיאָר, אַז ער זאָל אָנעמען דעם אַמט פון רייכס-באַנק פרעזידענט אויפ'ן אָרט פון דעמיסיאָנירטען ד"ר שאַכט, האָט ד"ר מעלכיאָר געענטפערט מיט אַנ'אָפּזאָג.

א שומרי-שבת-באנק אין ריגע

ריגאַ (יטא) דאָ איז געגרינדעט געוואָרען אַ שומרי-שבת-באַנק, וואָס האָט זיך געשטעלט פאַר אַנ'אויפגאַבע ווירטשאַפטליך צו שטיצען די שבת-היטענדע אונטערנעמונגען און פּערזאָנען, דער וועלט-פערבאַנד פון „שומרי שבת" שטרעבט צו שאַפען אין אַנדערע לענדער אַזעלכע קרעדיט-אינסטיטוציעס.

הארבער אורטייל געגען 2 יודישע קאמוניסטקעס אין ארץ ישראל

ירושלים, 9. (יט"א)

דאָס אַפּעלאַציע געריכט האָט בעשטעטיגט דעם אורטייל געגען 2 פרויען קאָמוניסטקעס ליטמאַן און מאַלפּוי, וואָס זענען אין דער ערשטער אינסטאַנץ פער'משפט געוואָרען צו 4 חדשים תפיסה און צו דעפּאָרטאַציע פון לאַנד, פאַר פערשפרייטען קאָמוניסטישע אויפרופען.

הײַשעריקען אין עמק הירדן

ירושלים, 9. (יט"א)

א מחנה היישעריקען האָבען בעדעקט א שטח פון 2 קילאָמעטער אין עמק הירדן.

דער אגריקולטור-אַמט האָט אַרויסגעשיקט אַ בריגאַדע צו בעקעמפען די היישעריק.

קלויזולעס
— און —
זאבעזפיטשעניעס
אויף אלע שטעט אין פוילען
ערלעדיגט אמשנעלסטען דאָס רעכטס-קאָנסולטענטען-ביורא
„ארגוס", 36 זאכאדניא 36
טעלעפאן 10847

היינטיגע וואך הויבט זיך אן צו דרוקען אין „לאדזער טאגעבלאט"
א נייער גרויסער סענסאציאנעלער און שפאנענדער ראמאן

„פערקויפטע נשמות"

דער נייער ראָמאַן פיהרט אַריין דעם לעזער אין אַ לאַבירינט פון שטויגענדע אינטריגעס און עס פיגורירען אין איהם ווירקליכע נישט אויסגעטראַכטע פערזאָנען, וואָס זענען בעקאַנט אין דער געשיכטע. דער ראָמאַן „פערקויפטע נשמות" לייענט זיך מיט אַ פערכאַפּטען אָטעם פון אָנהויב ביז צום סוף.

דער ראָמאַן שילדערט דעם אונגעהויערען קאַמף צווישען עהרליכקייט און אונרעכט, צווישען אָרעמקייט און לוקסוס, צווישען פערברעכען און יושר.

אונבעקאַנטע גרוילטאַטען פון הערשער, אַ וועלט פון ווילדע תאוות און האַזאַרדישען געיעגען נאָך לוקסוס, מארטירערישע ליידען פון מענשען, וואָס מוזען געהן אויף אַ וועג פון טרעהרען און בלוט ווייזט אונזער נייער ראָמאַן

„פערקויפטע נשמות"

לאָדזער טאַגעבלאַט

ד״ר רעדאַקטאָר יעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.

ניט צוגעשטעלטע מאַנוסקריפטען ווערען ניט צוריקגעשיקט

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100.57 אדמיניסטראַציע 100.47

די „געקעפּטע" נאָוועלע

די נאָוועלע צום אומזאַין־שטעטער, וועלכע איז אין דער לעצטער מינוט אַרומגעפּליקט אונזער רומענישע געוואָרען פון אַלע זייטען, אַז עס איז פון איהר קיין זכר ניט איבערגעבליבען, האָט אַרוים געריבען אַ געוואַלדיגען שטורם. אין אַלע גרעסערע צענטערן פון לאַנד קומען פאַר ...

שווינדעלמיגער האַנדעל און די חולה׳ניפל׳דיגע מלאכה ווייטער מוזען פיהרען דעם שווערען ביטערען לעבען פון אַ קראַנקען, וואָס אַלע פּוחות זענען פון איהם אויסגעגאַנגען, וואָס אַלע בלוטען זענען פון איהם אויסגעצויגען געוואָרען און מען זויגט נאָך אַלץ פון איהם בלויז ...

...

הערט דער גורל געח׳מעט. צו מיר ווענדען האָבען אַ התחלה פון אַן אמת׳ער שפּיטער־רעפאָרם, אָדער אַ „געקעפּטע" אַרומגעפּליקטע נאָוועלע צום געזעץ וועגען אומזאַין־שטייער.

אין רעפאָרמען וועט מען נאָך מוזען צוואַרטען אַ גאַנץ יאָהר, ביז יאַנואַר 31. און דאַן וועט מען עס אויך ערשט בע־קומען אויף קאַוועלעבעלעך, אַז מען זאָל נור ניט צופיל דערמיט איבער עסען. און ביז דאַן? — ביז דאַן וועט דער ...

—פּ. ב.

ביי די לאָדזער אין פּעטערסאָן

(אַ בריף פון ניו־יאָרק, ספּעציעל פאַר׳ן „לאָדזער טאַגעבלאַט") — פון י. מ. פּאָזנאַנסקי

פּעטערסאָן, סך־הכל אַ שעה רייזע פון ניו־יאָרק, ליגט אין אַ טאָל, אַרומגערינגעלט פון אַלע זייטען מיט בערג און פון דאָ און דאָרט קוקען אַרויס די קוימענס פון די פערשידענע פאַבריקען, וועלכע דערמאָהנען די סירענעס פון לאָדז.

אין פּעטערסאָן געפינט זיך אַ גרויסע צאָהל לאָדזער וועבער זיי האָבען הענט אויך דאָ אַ שטיקעל קרויזים.

...

מיהט זיך וואָס ווייניגער זיך אויפצורע־גען (פּראַקטישע אַמעריקאַנער).

די זייצוגען ווערען אראַנזשירט זונ־טאָג פאַרמיטאָג, ווען יעדער האָט צייט. גראָד איז אויף דער זיצונג פעריהרט געוואָרען די פראַגע וועגען צענטראַליזי־רען די אַרבייט. אין אַמעריקא קומען לעצטענס אויך פאַר פערשידענע שפּאַל־טונגען און די פעראיינען. פיל לינקע זיי־נען רעכטער געוואָרען און רעכטע זענען ...

...

געקאָנט בעמערקען אָדער זעהען. אַלץ לעבט דאָ און קיינער וועגעטירט ניט.

אַזוי ווי אין גאַנץ אַמעריקא, זענען אין פּעטערסאָן פאַרהאַן אַזעלכע, וועלכע זענען עולה לגדולה געוואָרען. פיל לאָד־זער וועבער, וועלכע האָבען געהאַט אַ חוש פאַר מסחר, האָט אָפּגעגליקט. נאָך ס׳איז מערקווירדיג, ווי אומעטום בע־מ.הט מען זיך צוצופּאַסען צום צייט־גייסט. און אַלגעמיין געהערט איצט אין ...

...

4 פּראָצ. אַ יאָהר אויף 4½ פּראָצ. דער עולם איז אינטערעסירט און דאָס איז אַ רעזולטאַט פון לעצטען קריזיס. אָבער, ווי געזאָגט, אַנדערע בערגנוגען און אַנ־דערע מעגליכקייטען. הלוואַי אויף. אינז געזאָגט געוואָרען.

אָבער דאָס אַלגעמיינע בילד און שטי־מונג איז, אַז ס׳איז שלעכט געוואָרען..

... אויך זיי ניט געקאָנט עגטפערן: ווי זעהט אויס מיט פּרנסה? אמת, דאָ איז איצט אויך ניט גוט: ערב אַ שטרייק, שלעכטע שטימונג, די רעזולטאַטען פון וואָל־סטריט־קראַך א.א.וו. אָבער, ווען איך בין געקומען אין די הייזער פון די אַלע, האָט מען דאָס בשום אופן ניט ...

...

לאָרדניאַווא) א.א.וו.

איהר פּיהלט, ווי אונזערע לאָדזער, וועלכע זענען שוין דאָ הובשע צענדער־ליגע יאָהרען, זענען מיט אונזיכטבאַרע פּעדים, פאַרבונדען מיט זייער געבורטס־שטאָט און אינטערעסירען זיך מיט אַלץ און אַלעם.

דער סעקרעטאַר פון די לאָדזער יאַנג־מענס ה׳ משה שעראַרזקי (אַליין אַ לאָד־זער), האָט דעם שרייבער פון די שורות געגעבען אַלע נויטיגע אינפאָרמאַציעס און בכלל אַרויסגעוויזען אַ זעהר פריינד־ליכע בעציהונג און זיך וואַרעם אינטע־רעסירט וועגען די לאָדזער אין לאָדז.

אַ זעהר פריינדליכע שטימונג האָט גע־הערשט אויף דעם מיטינג פון די לאָד־זער אין פּעטערסאָן. אין אַ שעהנעם גרויסען זאַל, אײנגעאָרדענט מיט׳ן בעס־טען קאָמפאָרט, ווייכע קלובּ־שטוהלען, אַליין אַטעמט מיט זאַטקייט, רייכקייט, גרויסע אַספּיראַציעס. דער עיקר בע־קוועמליכקייט. אונזערע גרויס־אינדוס־טריעלער אויף פּעטריקאָווער 96, וואָל־טען זיך גאָרניט געהאַט וואָס איבער־צונעמען. אין אַזעלכע לאָקאַלען קומען פאַר פערזאַמלונגען פון די לאָדזער יאַנג ...

...

ניי׳עס פון ארץ-ישראל

ד״ר ראָזענבערג פאָדערט באַלדיגע דעמיסיע פון ד״ר מאַגנעס

ירושלים (יטא) דער בעקאַנטער ציוניסטישער עסקן און ליטווישער קאַנ־סול אין ארץ ישראל ד״ר ראָזענבוים האָט איבערגעשיקט אַ בריף צום פאָרזי־צער פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמי־טעט לעאָ מאָצקין מיט אַ פאָדערונג, דאָס ד״ר י. ל. מאַגנעס זאָל דרינגענד בעקומען דעמיסיע פון זיין פּאָסטען, אַלס קאַנצלער פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט.

די פאָדערונג ווערט מאָטיווירט דער־מיט, וואָס ד״ר מאַגנעס האָט לעצטענס פונאַנדערגעשיקט זיין בעקאַנטע בראָ־שור וועגען די יודיש־אַראַבישע בעציהונ־גען צו אַלע מיטגלידער פון ענגלישען פּאַרלאַמענט און האָט אַזוי־אַרום ניט געהאַלטען דאָס וואָרט, וואָס ער האָט געגעבען דעם ועד הלאומי ניט צו פיה־רען קיין שום זעלבסטשטענדיגע פּאָלי־טישע אַקציע.

פראַנץ ווערפעל אין ארץ-ישראל

ירושלים (יטא) דער בעקאַנטער דייטשער פראַנץ ווערפעל איז צום צווייטען מאָל געקומען מיט אַ בעזוך קיין ארץ ישראל און האָט זיך געשטעלט אין פערבינדונג מיט די ציוניסטישע קרייזען פראַנץ ווערפעל וועט מאַכען אַ רייזע איבער די יודישע קאָלאָניעס, כדי זיך פערזענליך בעקענען מיט די פאַרשריפ־טען פון יודישען אויפבוי־ווערק.

דער אַלט-שטאָט אין ירושלים בעדראָהט צוליב באָיקאָט־בעוועגונג

ירושלים (יטא) אַלס רעזולטאַט פון דער באָיקאָט־בעוועגונג דראָהט דער אַלט שטאָט אין ירושלים אַ פולשטענדיגער ווירטשאַפטליכער פּאַראַליז. צוליב דעם באָיקאָט פערלאָזען דעם אַלט־שטאָט אויך פיל אַראַבער, וועלכע טראָגען אי־בער זייערע געשעפטען אין דעם נייעם האַנדעלס־צענטער, וואָס געפינט זיך פון דער אַנדערער זייט פון די שטאָטמויערן.

די ענגלישע פּאָליציאַנטען ווייזען יעצט מיט אַ סך מעהר אַקטיוויטעט ביי בע־זייטיגען די אַראַבישע פּיקאַט־פּאָסטען פון די גאַסען.

די יוד. „אַגענץ" דאַרף העלפען שאַפען די פעראייניגטע שטאַטען פון אייראָפּא

אַ ניי ווערק געגען אַנטיסעמיטיזם פון גראַף קודענהאָווע קאַלערגי, וועלכער ווײַלט איצט אין וואַרשע

דער שעפער פון „פּאַן אייראָפּא" גראַף קודענהאָווע קאַלערגי ווײַלט איצט אין פּוילען, וואו ער איז איינגעלאַדען געוואָרען צו האַלטען אַ ריהע רעפעראַ־טען וועגען זיין אידעע צו שאַפען פון ...

...

„לישער" שאָוויניסטישער רעאַקציע. אין אויף דער ערשטען רעפעראַט, וואָס ער האָט שבת געהאַלטען אין וואַרשע האָט איהם די ענדעקישע יוגענד, אויפגענומען מיט פייפערייען און ווילדען קאַצענמוזיק ...

...

זעלבסטפערשטענדליך שטעהט דער דאָ־זיגער איידעלער מענש, ווי אַ דאָרן אין די אויגען פון אַלע רעאַקציאָנערע און שאָוויניסטישע עלעמענטען און אַלע אַנטי־סעמיטישע לענדער ובתוכם אויך פון אונזער היימישער ענדעקיש „גרויס־פּויליש־מענער", נאָר פשוט׳ע מענשען מיט גע־וועהנליך בלוט און פלייש פון אַ בראַסט חי וקימ׳דיג פאָלק, זעהר פיל אַנצעוועני־דען געגען דער פּילאָסעמיטישע אַסימי־לאַטאָרישע מיסיאָנס אידעען פון גראַף קודענהאָווע קאַלערגי, ער בעקעמפט אָבער גאַנץ קאַטעגאָריש דעם אַנטיסע־מיטיזם און דערפאַר דאָס „הייליגע" דאָרן־פּינטעל אין די אויגען פון די ענ־דעקעס ביי די ענדעקעס און ענדעקישע אַקאַדעמיקער.

די יודישע „אַגענץ" איז פאַר קודענ־האָווע קאַלערגי, אַ גוטע און נוצליכע זאַך זי פעראייניגט אַרום זיך נאָר יודענטום פון דער גאַנצער וועלט. מען דאַרף אָבער אָפּטיילען פון איהר דעם ציוניסטיש־טעריטאָריאַליסטישען געדאַנק. דער „אַגענץ" דאַרף זיין אַ פעראייניגונג פון אַלע יודען אויף דער גאַנצער וועלט, אַזוי ווי דער וואַטיקאַן איז פאַר די קאַטאָלי־

(ענדע זייט 6)

מאַהאַטמאַ גאַנדי

אַ ניי בוך וועגען דעם לעבען פון גרויסען אינדישען פיהרער

פון א. גלאַניץ.

2.

מאָהאַנדאַס קאַראַמטשאַנד גאַנדי איז געבוירען געוואָרען אין 1869 אין אַ פּראָ־ווינציעלער אינדישער שטאָט ביי ניט זייער פערמעגליכע עלטערן. ער האָט גע־קריגען די געוועהנליכע ערציהונג פון זיין שטאַנד. אויפגעוואַקסען אין אַ סביבה פון אָרטאָדאָקסישען ווישנו־גלויבען זיין פאָטער און מוטער זענען געווען זעהר רעליגיעז. די רעליגיעזיטעט איז בעשטאַ־...

...

געהאַלטען.

ער האָט געהאַט אַנדערע יונגעלשע שוואַכקייטען. ער האָט פּריה חתונה גע־האַט, צו דרייצען יאָהר — לויט׳ן אינדי־שען מנהג. זיין ווייב קאַסטורבאַי איז גע־ווען בייגעט אַזוי יונג. גאַנדי איז גע־שלעכטליך געווען שטאַרק גערייצט און ער איז זיך אַליין מודה, אַז ער האָט ...

...

ליידונגען איהם, אָבער זיין ווירדע איז פּסדר פערוואונדעט געוואָרען.

אין יוני 1891 האָט גאַנדי געענדיגט אַלס אַדוואָקאַט און ער איז געפאָהרען אַהיים. דאָ איז ער געוואויר געוואָרען, אַז זיין מוטער איז געשטאָרבען. זיין דאָרט האָט געבלוטיגט, אָבער ער האָט זיך מיט ענערגיע גענומען צו פּראַקטי־צירען זיין פּראָפעסיע.

שוין ווי אַ יונגער אַדוואָקאַט האָט ער ...

...

יודיש טעאַטער

אין פילהאַרמאָניע זאַל — נאַרוטאָוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַ

לעצטער גאַסטשפּיל

פון דער וועלט־בערימטער סובּרעטין

קלאַראַ יאַנג

היינט, מאָנטאָג, ד. 10-טען 9 אָווענט צו פּאָפּולערע פּרייזען

רומענישע חתונה

אין 3 אַקטען פון שאָר. הויפּט־ראָל דבורה—קלאַראַ יאַנג

אַלע פּיעסען רעזשיסירט פון בּוּעז יונגוויט. — צו די פאָרשטעלונגען איז אַנגאַזשירט געוואָרען דער אַרטיסט פון קאַמינסקיס טעאַטער י. ווייזבערג

פּאַספּאַרטוּרס און פרייקאַרטען נישט גילטיג

עס נעמט אַנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאַן, מאַכאַראָווסקאַ, נערח און פעדערמאַן. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָלאַנסקי און ראַקאָוו.

מוזיקאַלישע לייטונג—ל. זעלמאַן.

בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

ניי געזעץ וועגען אימיגראַציע

ווערט שאַרף קריטיקירט דורך דרום-אַפריקאַנער יודישער פּרעסע

יאָהאַנעסבורג (יטא) די גאַנצע יודישע פּרעסע אין דרום־אַפריקא טרעט אַרויס שאַרף געגען דעם אימיגראַציע־קוואָטע־געזעץ, וואָס איז לעצטענס אָנ־גענומען געוואָרען דורכ׳ן דרום־אַפריקאַ־נישען פּאַרלאַמענט.

דער „יוניאָן רעקאָרד" שרייבט וועגען דעם ענין פאָלגענדעס: „מיט גרויס פּיין און בעדויערן טיילען מיר מיט ווע־גען אָננעמען פון אימיגראַציאָנס־קוואָטע־ביל. אויסדריקענדיג די געפיהלען פון אַלע יודען, פּראָטעסטירען מיר שאַרף געגען דעם ביל, וועלכען מיר בעטראַכ־טען ניט נאָר פאַר אַ פּרוב צו שליסען פולשטענדיג די טויערן פון די דרום־אַפ־ריקא פאַר אונזערע ברידער אין מזרח־אייראָפּא, נאָר אויך פאַר פעראָרדנונג וואָס טראָגט אַ בעליידיגענדיגען און דע־גראַדירענדען כאַראַקטער פאַר יודען עס איז קלאָר, דאָס אונטער׳ן מאַנ־טעל פון מזרח־אייראָפּעאישע בעגרענצונ־גען האָבען מיר דאָ צו טון מיט פולט׳ע אַנטי־יודישע בעגרענצונגען, מיר שטעמפּ־לען דעריבער די הויפּטקרימינישע שטעלונג פון די אינניציאַטאָרען פון געזעץ, וועל־כע האָבען געוואָלט פערמאַסקירען זייערע ווירקליכע כוונות".

אימיגראַציע פון תימנ׳ער יודען

ירושלים (יטא) ניט קוקענדיג אויף די בעדייטענדע שוועריגקייטען, אויף וועלכע עס טרעפט אָן די יודישע אימיגראַציע פון תימן, זענען אין משך פון די לעצטע טעג אָנגעקומען קיין ארץ ישראל 26 תימנ׳ער יודען.

יודישע פרעקווענץ אין טשעכאָס-לאָוואַקישע קרעמאַטאָריעס

פּראַג (יטא) אין יאָהר 1929 זענען אין די 8 טשעכאָסלאָוואַקישע קרעמאַ־טאָריעס פערברענט געוואָרען צוזאַמען 132 יודען און 1160 רעליגיאָנס־לאָזע. לויט די בערעכנונגען, האָט זיך צווישען די רעליגיאָנסלאָזע אויך געפונען אַנ׳ערך 300 יודען. די פּראָפּאָרציע פון די פער־ברענטע יודיש עקערפּערס אין בעצוג צו דער אַלגעמיינער צאָהל בעטרעפט אַזוי אַרום 3%.

אַ קאַפּעליע הומאָר

ווערטלעך און שטעכווערטלעך

די איינציגע זאַך.

די איינציגע זאַך, מיט וואָס אַ מאַן קען זיך איצט איבערנעהמען געגען אַ פרוי, איז מיט סער׳ לאָזען אַ בערדעל. אַ פרוי קען רויכערען, שפּרינגען רייטען, פליהען, ווי אַ מאַן, אָבער אַ בערדעל קען זי נישט פערלאָזען.

היינטיגע טייטשען.

אַ שלעכטער צאָהלער — עהנליך צו אַ שנעלצוג: פּייפט זיך אויס און אַנטלויפט.

לייט־מאָטיוו — וואו לייט מען ערגעץ אַ פּיגמי־ריל?

——:0:——

די לאַגע אויפ'ן לאָדזשער מאַנופאַקטור-מאַרק

אויסזיכטען אויף עקספּאָרט פון לאָדזשער סחורות קיין גריכענלאַנד. — רעגירונגס-בעשטעלונגען פאַר לאָדז

אין די לאָדזשער אינדוסטריעלע קרייזען האָט אַרויסגערופען צופרידענהייט די ידיעה, אַז אין די נאָהענטסטע טעג וועט רעאַליזירט ווערען דער האַנדעלס־טראַקטאַט צווישען פוילען און גריכענ־לאַנד. לאָדזשער טעקסטיל־סחורות האָבען א גרויסען אָפּזאַץ אין גריכענלאַנד.

* * *

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט די רעגיערונג מאַכען אין דער נאָהענטסטער צייט גרויסע בעשטעלונגען אויף מיליטער־סחורות בײַ דער לאָדזשער אינדוסטריע.

* * *

היות אונזער אָדעשאָווער מאַנופאַקטור־וועלט איז אַריינגעטרעטען א געוויסע אויפלעבונג, האָבען וואַרשאָווער מאַנו־פאַקטור־הורטאָוונקעס געמאַכט אין לאָדז מעהרערע גרויסע טראַנזאַקציעס.

מען האָפט, אַז אין דער אַנדערער העלפט פון חודש מערץ וועט זיך די לאַגע אין דער מסחר־וועלט בעסערען. אין קאָמוניקאַציע־מיניסטעריום גרייט מען זיך שוין אפילו צו אָט דער אויפ־לעבונג און אויך די לאָדזשער באַהן־דירעקציע האָט בעקומען אַן אויפטראַג צו פערגרעסערען די צאָהל משא־וואַגאָ־נען, וואָס וועלען אינגיכען נויטיג זיין אויבערצופיהרען סחורות.

* * *

גרויסער שאָדען פון א זאַווי־ערטשער באַנקראָט

די לאָדזשער פירמעס פ. שווייקערט, די אַקציען־געזעלשאַפט בערענשטיין, און נ"ם און שותפים און „ת. ל. ליפּנאָווסקי" האָבען דורכ'ן זאַמאָשטשער געריכט אַרויסבעקומען אַנ'אוּפּאַדלאַשטש אויף דער פירמע „ג. געבעט" פון זאַוויער־טשע. געבעט איז אַרעסטירט. די לאָ־דזשער פירמעס האָבען א גרויסען שאָדען פון דעם באַנקראָט.

קופּאָן № 110

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי־קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.

גילטיג היינט מאָנטאָג, דעם 10 מערץ פון 8—9 אָוו.

לאָדז — מאָנטאָג, י' אדר תר"ץ — פ' תצוה — 10 מערץ 1930 — זון־אויפגאַנג: 6.11 — זון־אונטערגאַנג: 5.24

טאָג-כראָניק

לאָדז אויפ'ן אַלפּוילישען צו־זאַמענפאָהר פון טעקסטיל־סוחרים אין פּוילען

צום אַלפּוילישען צוזאַמענפאָהר פון טעקסטיל־סוחרים, וואָס האָט זיך געלמען געעפענט אין וואַרשע, זענען אַרויסגע־פאָהרען דעלעגאַטען פון די לאָדזשער סוחרישע אָרגאַניזאַציעס.

נאַכט-דיזשורען אין די אַפּטייקען

פּאַיולאָוויטש, פּעטריקאָווער 800; האַמבורג, גליבנאַ 50; גליבאָווסקי, נאַ־רוטאָוויטש 4; שוטקעוויטש, קאָפּערניק 26: לאַרעמוז, פּאָמאָרסקאַ 10 און פּאַ־מאַש, פּלאַץ קאָשטשעלני 10.

פון האַנדעלס-געריכט

—0—

נייע באַנקראָטען

דאָס לאָדזשער האַנדעלס־געריכט האָט געשטעלט אונטער אַנ'אוּפּאַדלאַשטש פּראַנטישעק מיקשעווסקי'ן, א מעבעל־פאַבריקאַנט, וועלכער האָט געלאָזט צום פּראָטעסט זײַנע וועקסלען. די סחורה בעהאַלטען אין דעם האַנדעלס־לאָקאַל פערקויפט. ער אַליין, איז ערגיץ־וואו נעלם געוואָרען און מ'ווייסט נישט, וואו ער געפינט זיך. דאָס געריכט האָט בע־שלאָסען מיקשעווסקי'ן צו אַרעסטירען.

* * *

נאָך א באַנקראָט איז בעשטימט גע־וואָרען געגען סאַלאָמאָן קאָהן, א מאַ־נופאַקטור־סוחר פון פּיעטריקאָווער 59. ה' קאָהן איז שולדיג דער אַקציען־גע־זעלשאַפט „ג. אַנטינגאָן" און דער אַק־ציען־געזעלשאַפט „בערענשטיין זאָנס" 40,775 זל. קאָהן איז איבערגעגעבען א פּאָליציאַנישער אויפזיכט.

—:0:—

ניִשט מעהר ווי 3 צימערן

מעג זיין א דירה אין נייע הייזער.

די וואוין־הייזער, וואָס ווערען געבויט מיט דער הילף פון די הלוואות פון קאָ־מיטעט פינאַנצירען אויפבויען די שטאָט, מעגען נישט האָבען קיין גרעסערע דירות, ווי 3־צימערדיגע. לעצטענס האָבען הויז בעזיצער אפילו אויפגעבויט וואוינונגען פון 5 און 7 צימערן.

צוליב דעם, וועט דער קאָמיטעט אונטער דורכפיהרען אַנ'אינספּעקציע און אַלע נײַ־אויפגעבויטע הייזער. עס איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז פון די אַלע וואוינונ־גען וועט צוריקגעצויגען ווערען די גע־געבענע פּוי־קרעדיטען.

פּערזאַמלונג איי „מ"כז-עברי"

פערגאַנגענע וואָך איז פּאָרגעקומען א גרויסע חברים־פערזאַמלונג פון „מרכז־עברי", געווידמעט פערשידענע אַקטוע־לע פראַגען און צוזאַמענהאַנג מיט דער פערשטאַרקטער פערשפּרייטונגס־אַק־ציע פון דער העברעאישער שפּראַך צווי־שען דער יוגענד.

נאָך לענגערע דיסקוסיעס זענען אָנ־גענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלי־ציעס:

1) די פערזאַמלונג פאָדערט אויף אַלע יוגענד אָרגאַניזאַציעס אַנטייל צו נעהמען אין דער אַקציע צו פערשפּרייטען די העברעאישע שפּראַך צווישען דער יוגענד:

2) די פערזאַמלונג פּראָטעסטירט קעגען אַמשטאַרקסטען געגען די רדיפות וועלכע ווערען אָנגענומען געגען דער העברעאישער שפּראַך און ראַטען־רוס־לאַנד.

3) די פערזאַמלונג שיקט איבער איהר הערצליכען מיטגעפיהל די חברים אין רוסלאַנד, וועלכע זענען געצוואונגען צו פערשידענע קרבנות צוליב זייער פּאַזי־טיווער שטעלונג צו דער העברעאישער שפּראַך.

4) די פערזאַמלונג בעשטימט צו שי־קען בעגריסונגען בעקאַנטע שריפטשטע־לער און פּובליציסטען ר' בנימין און ר"ר שמעון בערנפעלד צו זייערע יובּילעא־אום־פייערונגען.

אורטייל אינ'ם פּראָצעס וועגען געפעלשטען אַפּמאַך

(§) אין פּראָצעס געגען רזשעגאַנסקי און אהרן ברומשטיין, וועלכע זענען אָנ־געקלאָגט געוואָרען און פעלשען א אַפּ־מאַך צום שאָדען פון מאַקס אונגערמאַן אויף 20.445 זל., איז אַרויסגעטראָגען געוואָרן דער אורטייל, לויט וועלכען פּרוי סאַלאַ רזשגאַנסקאַ איז פערמשפּט גע־וואָרען אויף 3 חדשים תּפיסה, איהר מאַן מיכל יצחק רזשגאַנסקי און זײַן שוואָגער ברומשטיין צו 2 חדשים תּפיסה.

דער אורטייל איז אויסגעפאַלען אַזוי מילד צוליב דעם, וואָס זיי האָבען נישט געפעלשט אונגערמאַנ'ס אונטערשריפט נאָר בלויז דעם טעקסט פונ'ם אַפּמאַך.

—:0:—

אומזיסטע אימפּונגע געגען דיפטעריט און שאַרלאַך אין לאָדז

(—) דער קאָמיטעט צו בעקעמפען די דיפטעריט־קראַנקהייט מעלדעט, אַז די געגען־דיפטעריט אימפּונגען און גע־גען שאַרלאַך אימפּונגען וועלען דורכגע־פיהרט ווערען פון 10־טען מערץ אָן יעדען מאָנטאָג, מיטוואָך און פרייטאָג פון 4 ביז 7 אָוונט אין די סאַניטאַר־אַמטען אויף פּראַמאָוויטש 10, קאָפּער־ניק־גאַס 19, אויף וואָלטשאַנסקאַ 251 און אויף באַזאַרנאַ־גאַס 4. יעדען דינ־סטאָג, דאָנערשטאָג און שבת. די אומ־פּונגען וועלען געמאַכט ווערען אומזיסט.

—:0:—

טעאַטער און קונסט

סימפאָנישער קאָנצערט פון לאָדזער מיליטערישע אָרקעסטערן

דעם 13. מערץ וועט אונטער'ן פּראָ־טעקטאָראַט פון גענעראַל מאַלאַכאָווסקי פּאָרקומען אין לאָדזער „פילהאַרמאָניע" א גרויסער פילהאַרמאָנישער קאָנצערט פון די מיליטערישע אָרקעסטערן פון לאָדזער גאַרניזאָן. אין דעם קאָנצערט וועלען זיך בעטייליגען די בעסטע אָר־קעסטער־מיטגלידער פון 10, 18, 25, 27 30, 31, 37, און 74 פּולקען. א חוץ קאַ־פּעלמייסטערס פון די פּולקען וועט דיריגי־רען דער מוזיק־רעפערענט פון קריגס מיניסטעריום, קאַפּיטאַן ב. שידראָווישש און פּאָרומשניק יאַן וואַלטער. עס וועלען געשפּילט ווערען לוימער פּוילישע קאָמפּאָזיציעס.

הילף פאַר די אָרימסטע פון לאָדזער בירגער-קאָמיטעט

ביז איצט אויסגעצאָהלט ס"ה 155600 זל.

שבת איז אין וואָיעוואָדזשאַפט פאָר־געקומען, אונטערן פּאָרזיץ פון וואָיע־וואָדע יאַשטשאָלט, א זיצונג פון בירגער קאָמיטעט צו העלפען די אָרימסטע אין לאָדז. די בעזונדערע סעקציעס האָבען אָפּגעגעבען בעריכטען פון דער אָפּגע־טיילטער אַרבייט. אויף שטיצע האָבען זיך רעגיסטרירט לערך 10,000 אַרבייטס לאָזע, וועלכע עס איז ביז איצט אויס־געצאָהלט געוואָרען סך־הכל 155000 זל. די ערשטע סעריע אויסצאָהלונגען וועט פּערענדיגט ווערען ביז'ן 14 ד. ח. און וועט בעטרעפען 210,000 זל. די ווײַ־טערדיגע אויסצאָהלונגען וועלען פּאָרקו־מען נאָך די דורכגעפיהרטע קאָנטראָ־לען.

די סעקציע צו ערנעהרען קינדער האָט ביז איצט זיך פערגומען מיט 9000 אָרימע קינדער. די אַקציע וועט פערצײַטענד פערברייטערט ווערען.

אַרבּייטער קאָן נישט בעשטראָפט ווערען מעהר ווי מיט א פערטעל טאָג-לוין

דאָס לאָדזשער אַרבייטס־געריכט האָט אַרויסגעטראָגען אַנ'אינטערעסאַנטען אור־טייל, לויט וועלכען עס איז צו זעהן, אַז די שטראָף פאַר אַנ'אַרבייטער צוליב'ן נישט קומען צו דער אַרבייט (מחמת קראַנקהייט, אָדער ענליכע פאַלען) קען נישט בעטרעפען מעהר ווי א פערטעל חלק פון אַרבייטערס טעגליכען פער־דינסט.

אַ בריף אין רעדאַקציע

חשוב'ער רעדאַקטאָר!

איך בעט גאַסטפרײַנדשאַפט פאַר פאָלגענדע פּאָר שורות: מיט א געוויסע צײַט צוריק האָט זיך אין לאָדז, ווי אין פיל אַנדערע שטעט פון פוילען, געבילדעט א יובילעאום־קאָמיטעט אויף צו בעעהרען דעם 50. געבורטס־יאָהר און 30־יעהריגע אַפּאָרטפוילע טעטיגקייט פאַר'ן פאָלק פון יצחק גרינבוים.

דער דערמאָנטער קאָמיטעט האָט אָבער לעת עתּה נישט אַרויסגעוויזען קיין שום סימנים פון לעבען און האָט אפילו נישט געהאַלטען פאַר נויטיג צו אָרגאַניזירען א עפענטליכע אַקאַדעמיע, כדי אַזוי נאָך צו געבען דער ברייטער יודישער מאַסע א מעגליכקייט צו מאַ־ניפעסטירען איהר פערעהרונג פאַר דעם אונטערנעהמער פון קאָמפּף פאַר אונזער בעפרייאונג.

אַרויסגעהענדיג פון שטאַנדפּונקט, אַז עס האַנדעלט זיך דאָ נישט וועגען א פּרי־וואַטען ענין און אַז די פראַגע האָט א מאָראַלישע און ערציהערישע בעדייטונג, ערלויב איך מיך צו פרעגען די מיטגלי־דער פון קאָמיטעט, וואָס'ערע סבּות האָבען געווירקט אויף זייער פּזיזאַנצי־נער האַנדלונג און צו האָבען זיי בכלל ברעה צו ערפילען די פליכט, וואָס זיי האָבען אויף זיך גענומען?

מיט כבוד

א. נייגאָלדבערג

לאָדז, 7/III—30.

אַלע וועלען פאָהרען אין שוואַרצע טעקסיס

בעשלאָסען פון די לאָדזער אויטאָ-בעזיצער.

אויף א פערזאַמלונג פון די לאָדזער טעקסי־בעזיצער איז בעשלאָסען געוואָ־רען, כדי אויסצומיידען געגענזייטיגע קאָנקורענץ בנוגע דער „שענקייט" פון די אויטאָ'ס, אַז אין אונזער שטאָט זאָ־לען אַלע טעקסי'ס זיין שוואַרצע און אַלע פון איין טיפּ: פערמאַכטע, נאָר די אינטערשטע טייל דאַך, וואו עס זיצט דער פּאַסאַזשיר, זאָל זומער קאָנען זיין אָפען. רעדוויל מוזען אָבער אַלע אינצי־גע אויטאָ'ס נאָך אויסגעפאַהרען ווע־רען ביז צו פערגלייכונג... כדי אין לאָדז זאָלען זיך נישט מעהרען קיין טעקסי'ס, וועט א דעלעגאַציע בעטען בײַם מאַגיס־טראַט נישט אַרויסצוגעבען מעהר קיין נײַע קאָנצעסיעס אויף אויטאָ־דראָשקעס.

—:0:—

לאָדזער קאַמעראַל־טעאַטער

„אַרדט"

אַלעע 1־טער מאַי 2

פריהער ענגלישער זאַל

קינסטלערישער לייטער: משה בראָדערזאָן

דירעקציע: יוסף סטרוגאַטש.

קאָמפּאָזיטאָר: דוד בייגעלמאַן.

קאָנפערענס.: רייכענבערג, מאַנדעלבליט

היינט מאָנטאַג 9.30 אָוונט

ווייַרט געשפּילט

דאָס נייע דריטע פּראָגראַם א. נ.

„אַז א קאַפּ"

קינסטלערישער רעוויו און קאַמער־פּראָגראַם.

18 שלאַגער־נומערן 18

הנחה בילעטען גילטיג.

בילעטען צו בעקומען אין דער קאַסע פון טעאַטער יעדען טאָג פון 1 – 11 און פון 5 נ"מ

די ענגלישע קרן-היסוד-קאַמפּאַניע

אַפּעל פון דער בריטישער סעקציע פון דער יוד. אַגענץ

לאָנדאָן (יטא) די בריטישע סעק־ציע פון דער יודישער אַגענץ האָט זיך איצט, אין צוזאַמענהאַנג מיט דער עפּ־נונג פון דער קרן־היסוד קאַמפּאַניע גע־ווענדעט צום ענגלישען יודענטום מיט אַנ'אַפּעל, וועלכער איז אונטערגעשריבען געוואָרען דורך לאָרד מעלטשעט, ה' ד"ר אביגדור גאָלדסמיט און ה' סיימאָן מאַרקס.

אין דעם אַפּעל ווערט געזאָגט: אויף דער צוריקלער בעראַטונג פון דער יו־דישער אַגענץ אין אויגוסט ה. י. איז אָנגענומען געוואָרען א בודזשעט פון 750.000 פונט פאַר א"י, דערפון 204.000 אויף לאַנדווירטשאַפטליכע קאָ־לאָניזאַציע: 55.000 אויף איממיגראַציע 3500 אויף אַרבייטער־צוועקען, 1000— פאַר'ן האַנדעל און אינדוסטריע, 97,375 אויף רעליגיעזע, בילדונג און קולטורע־לע אינסטיטוציעס, 100.000 — אויף גע־זונדהייטס־צוועקען און 196.700 אויף אָפּצאָהלען די חובות.

דאָס ענגלישע יודענטום וועט מוזען דעקען א בעדייטענדען טייל פון די דאָ־זיגע אויסגאַבען. דאָס שאַפען די ברי־טישע סעקציע האָט גענעבען זי מעגליכ־קייט פון מיטאַרבייט פאַר אַלע מיטגלי־דער פון ענגלישען יודענטום בײַם ער־פילען די דאָזיגע אויפגאַבע. די ארץ ישראל געשעהענישען און לעצטען יאָהר האָבען נאָך דרינגענדער געמאַכט די דאָ־זיגע אויפגאַבע. די געלד־זאַמלען פון א"י חלוצים־פאָנד וועלען נישט גענוגען אויף צו דעקען די אויסגאַבען.

עס ווערט איצט געעפענט א קאַמפּאַ־ניע פון קרן־היסוד, כדי צו זאַמלען געל־דער אויף די דערמאָנטע בודזשעט־אויס־גאַבען, וואָס וועלען ערמעגליכען נײַע פּאַרטיעס חלוצים זיך צו בעזעצען אין א"י. די בריטישע סעקציע גלויבט אין דעם וואַקסענדען סאָלידאַריטעט־געפיהל פון ענגלישען יודענטום און איז אין זי־כער, אַז עס וועט העלפען דער אַגענץ צו ערפילען איהרע פעראַנטוואָרט־ליכע אַרבייט.

—0—

אמאל האָט מען געקאָנט עסען...

עסען און פרעסען. — אַמאָל איז עסען געווען פערעכענט פאַר א גרויס פערגעניגען. — ס'איז אויך געווען א „קונסט"

„עסט נישט מעהר ווי איינמאָל פלייש א טאָג. נאָך בעסער, ווען איהר זאָלט עסען פלייש בלויז צוויי מאָל א וואָך". „עסט נישט צופיל ברויט", „בעגנעהט זיך אָהן צוקער". „עסט וואָס ווענינער".

אָט די עצות העלט מען איצט אויף שריט און טריט. מען האָלט פון ווענינ עסען. מען פערקלענערט אַלץ מעהר די צאָהל מאָלצייטען. און מען שנײַדט אַרויס אַלץ מעהר זאַכען פון יעדען מאָלצייט.

אין איראָפּא עסט מען נאָך היינט 5 מאָל א טאָג. אין דריי פון אָט די מאָל־צייטען ווערט געגעבען פלייש, אָדער פיש. פערשטעהט זיך, אַז דאָס רעדט זיך וועגען די, וואָס האָבען געלד גענוג צו פערגינען זיך די אַלע זאַכען.

אין אַמעריקאַ עסט מען דורכשניטליך הײַנט מאָל א טאָג. און מען זעהט אויך צו „באַלאַנסירען" די מאָלצייטען אַזוי, אַז זאָלען נישט ענטהאַלטען צופיל פלייש. גרינסען און פרוכטען זענען שטאַרק אין דער מאָדע. בכלל גערעכנט איז מען אין אַמעריקאַ נישט זעהר פרעס־בעריש.

אָבער אַמאָל איז מען נים געווען זעהר פערזיכטיג. דאָס עסען און טרינקען איז געווען איינס פון די פערגעניגענס אין לעבען. און מען האָט א סך געגעסען, א סך געטרונקען, אַזוי פיל, אַז איצט זעהט עס אויס אונגלויבליך. פערשטעהט זיך, אַז עס רעדט זיך ווידער וועגען די רײַכע. דער ברייטער עולם האָט זעלטען געהאַט צו עסען צו דער זאַט, און א שטיקעל פלייש, אָדער א פיצעל פיש איז געווען א ליקסוס.

אין אַלטען רוים האָבען די פערמעגליכע קלאַסען זעהר א סך געגעסען. א מאָלצייט האָט זיך געצויגען זעקס שעה און מעהר. די גאַנצע צייט פלעגט מען האַלטען אין איין דערלאַנגען נײַע געריכ־טען. מאָמענט דאָס מען שוין מעהר נים געקאָנט עסען איז געווען א מיטעל. מען פלעגט זיך קינסטליך צווינגען צו ברעכען. אַזוי איז דער מאַגען געוואָרען ליי־דיגער און מען האָט ווייטער געקאָנט פאַקען.

אין מיטעלאַלטער האָט די פרעסעריי זעהר שטאַרק געבליהט. די רײַכע דאָ־מען און העררען האָבען געהאַלטען אַז איין עסען פעטקייט איז נישט געווען קיין חסרון. ווײַבליכע רונדקייט איז, פערקעהרט בעטראַכט געוואָרען פאַר א בעזונדערן חן.

בעזונדערס געפרעסען האָבען די גייסטליכע און מאָנאַכען. זיי האָבען נישט געהאַט וואָס צו טון. זיי האָבען גע־לעבט אויפ'ן חשבון פון די אומוויסענ־דיגע מאַסען און זיי האָבען זיך געלאָזט וואוילגעהן. זיי זענען געווען די גרעסטע עקספּערטען אויף מאכלים און געטראַנקען א סך משקאות, טראָגען נאָך איצט זייער נאָמען, ווי למשל „בענעדיקטין" — דער ליקער, וואָס די מאָנאַכען פון בע־נעדיקטינער אָרדען האָבען צוגעגרייט. אויף די מעהרסטע בילדער פון יענע צייטען דערשיינען די מאָנאַכען, ווי פע־טע, רונדיגע לייט, און די כאַראַקטערים טישסטע סביבה פון די גלחים און גע־ווען אַרום א טיש, וואָס איז אָנגעשטעלט מיט פלעשער און מיט טעלערס.

א מאָלצייט אין הויף פון דעם פויפּסט לעאָ דעם צעהנטען האָט זיך געצויגען לאַנגע, לאַנגע שעה, כמעט א העלפט פון טאָג. נישט ווענינער ווי עטליכע און־זיב־ציג פערשידענע געריכטען צווישען זיי א 25 פערשידענע פלייששען און א 15 פער־שידענע פישען, זענען סערווירט געוואָ־רען. דאָס עסען פלעגט בעלעבט ווערען דערמיט, וואָס מען פלעגט צוטראָגען א גאַנצער מחנה הונגעריגע קאַליקעס. צווערגען און קלאָונען פערשידענע שפּי־קער, וואָס זיי האָבען געוואָרפען לאַ־פען מיט'ן מויל. אונמיטען עסען פלעג־גען אויפשטעהן עטליכע הויכע לייט, לאַ־פען עפּעל, אָדער מאַראַנצען און זיי וואַר־פען צו דער בעטלערישער מחנה מיט דער אויסרעכנונג צו טרעפען אין די נע־זער. מען האָט געוואָרפען מיט כח, און ווען דער מאַראַנצען־זאַפט פלעגט זיך אויסמישען מיט'ן בלוט און רינען פון די פּנים'ער, פלעגט דער הויף ווילד ווע־רען פון פערגעניגען און געלעכטער.

די פרעסערײַ איז אין מיטעלאַלטער געווען אַזאַ תאוה, אַז מען האָט אויך געמייזט אָנקומען צו קינסטליכע מיטלען אַפּעטיט־רייצען דעם מאַגען נישט בלויז האָט מען זיך געצוואונגען ברעכען, נאָר מען האָט געטון נאָך ערגערע זאַכען — מאַקע בײַם טיש גופא. די זייטען זענען געווען גראָב, די עסטעטישע געפיהלען— רויה און די אַריסטאָקראַטישסטע דאַמען האָבען זיך נישט געשעמט מיט די פּרי־וואַטסטע פונקציעס.

א בעריהמטער גרויסער פרעסער איז געווען קעניג האַגרי דער 8־טער פון ענג־לאַנד. אויפעסען א גאַנצע געבראָטענע, פעטע גאַנז פאַר א פרישטיק איז בײַ איהם געווען א קלייניגקייט, פערשטעהט זיך. אַז די גאַנז איז נישט געקומען אַליין. עס איז געווען גענוג צו עסען פאַר איהר, נאָך איהר און מיט איהר. אָבער דאָס איז אַלץ געווען בײַ איהם אויף איין צאָהן אין מויל, און צוליב א שלעכטער עסען זענען ערשט געקומען גאַנצע טע־בראַטענע חזירים, קעלבער, שעפּסען און גאָר און גאָר. מיט'ן עסען האָט מען נאָך אויך א סך געטרונקען און פון אַזוינע גרויסע בעכערס, אַז א האַלבער טוץ מעג שען וואָלטען פון איינעם געקאָנט שכור ווערען:

נישט קיין קלענערער אַכל'ער איז געווען דער פראַנצויזישער קעניג לואי דער 14־טער. דער, וואָס האָט געפיהרט אַזוי פיל ליבעס און אויסגעבויט זיך דעם פּאַ־לאַץ אין ווערסײַל — א מוסטער פון רײַכקייט און קונסטלערישער טעטיגקייט צו 40 יאָהר האָט ער שוין געהאַט קיין צאָהן אין מויל, און צוליב בײַ שהיבלמער אַפּעטיטאַציע און זאָלן פלינגען ד. געמיינ־קען בײַ איהם אַרויסריסען דורך דעם נאָז „ווען דער גרויסער קעניג האָט גע־טרונקען", דערצעהלט א כראָניסט. „האָט עס בײַ א הם פון די נאָז גע־שפּריצט. ווי פון אַזאַ פון די פאָנ־טאַנען און זײַן ווערסײַלער גאַרטען". ... ער האָט געפרעסען און גע־זויפען.

ער פלעגט אויפשטעהן זעהר פרית, אָבער דערמאָלט האָט ער בלויז עסען א „קליינעם געמוז", פרי זיך אונטערצושטיצען ביז'ן האַריע. די אמת'ע ערשטע אַבילה איז געקומען אַרום 10 א זייער אינטער־פרוה עס איז פערבליבען א מעניו פון לואי דעם 14טען'ס „לאַנטש". איז לייענט און שטייט:

זופּ: צוויי אַלטע הענער פאַר א גע־זונטהייטס־קרויפניק" מיט 4 קאַרטאָפל.

ווען איז קרויט געקאָכט אַלס צולאָג.

„קליינע" זופּען: זעקס יונגע טויבען, גוט אײַנגעקאָכט.

צוויי קליינע פּאַרשפּײַז־זופּען, איינע פון א רינד־צוהאַקטען האָן און א צווייטע פון א קוראָפּאַטווע.

געבראָטענס: א פערטעל פון א קאַלב, וואָס האָט געוואויגען 20 פונט. 12 טוי־בען פאַר א פּאָרנג.

קליינע געבראָטענס: זעקס הינער פאַר פּרוקאָסע, מיט צוויי קוראָפּאַטוועס אַלס צולאָג.

פוער קליינע געבראָטענס: פינף קוראָ־פּאַטוועס און זעקס איינגען פּעטס; זעקס טויבען געבראָטען אויף גליהענדיגע קוי־לען; צוויי נעפערגעלמטע אינדיקעס; דרײַ פעטע אַנגעשטאָפּטע הינער. געפּרעגאַ־טענס: צוויי פעטע קאַפּהענער, נײַן טוי־בען, צוויי זעהר יונגע און צאַרטע הינדי־לער, ספּעציעל לעהאָרדעוועטע. זעקס קוראָפּאַטוועס, פיר טישערעפּאַכעס.

מיט דעם אַלעם זענען געקומען צוויי טעלערס רויהע פרוכט, צוויי טעלערס אײַנגעמאַכטס און צוקערוואַרג און פיער פערשידענע געקאָכטע פרוכט־שפּײַזען.

צי האָט ער דאָס אַלץ אַליין אַרײַנגע־פּאַקט? מסתמא נישט מסתמא האָט ער צו קלײַבען, און ער פלעגט זיך נישט פערזעהן.

א גרויסען טייל צוגעוואָרפען דער דינער־שאַפט. אָבער ער האָט געהאַט פון וואָס הײַנט וואָלט אַזאַ מעניו אַלײַן אָנגעי־וואָרפען א מורא, און דער הונגעריגסטער וואָלט זיך דערשראָקען, ווען מען וואָלט איהם געזאָגט, אַז עס וואַרט אויף איהם א פערטעל קאַלב פון 20 פונט.

דאָס מערקווירדיגסטע איז, אַז נישט קוקענדיג דערויף, וואָס ער האָט נישט געהאַט קיין צײַן און זײַן גאָז איז געווען א מעמוגער פּאָנטאַן, האָט לואי דער 14. געלעבט אַרום 80 יאָהר — און נישט אויפגעהערט עסען.

—:0:—

פיל לאָדזער יודען ליידען צוליב די צאָהלונגס־שוועריגקייטען

פון דער „אינדוסטריעלער באַנק אין פויזען" פּיעטריקאָווער 17

אַנקלאַגע צו דער פּראָקוראַטור

(:) צווישען לאָדזער יודישע סוחרים און פאַבריקאַנטען האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע בהלה די צאָהלונגס־שוועריגקייטען פון דער אינדוסטריעלער־באַנק אין פויזען," וואָס האָט אַן אָפּטיילונג אין לאָדז אויף פּיעטריקאָווער 17. לאָדזער יודישע סוחרים און אינדוסטריעלער האָבען אין דער לאָדזער אָפּטיילונג פון דער באַנק געמאַכט פיל אינקאַסאָ און זיינען לסוף געבליבען שטעקען אין דער באַנק מיט היפּשע אינקאַסאָ־סומעס.

וועגען דעם ענין איז זנעלטען אָוועקגעקומען אַ גרויסע פאַרזאַמלונג אין סוחרים־פאַראיין פּיעטריקאָווער 10. עס זיינען געקומען 200 יודען, וועלכע האָבען אַרייגעגעבען אין דער לאָדזער אָפּטיילונג פון דער פויזנער באַנק וועקסלען אויף אינקאַסאָ, די וועקסלען זיינען געצאָהלט געוואָרען, אָבער די דירעקציע וויל דערוויל נישט אָפּגעבען די געלדער. די מעשה ציהט שוין העכער צוויי וואָכען.

עס שטעלט זיך אַרויס, אַז דעם 25. פעברואַר האָט די באַנק בעקומען אַ „גאַרזאַר" פון האַנדעלס־געריכט אין פויזען. אָבער שוין דעם 8. פעברואַר זיינען די איינגעגאַנגענע אינקאַסאָ־סומעס אין דער לאָדזער אָפּטיילונג פון דער באַנק נישט אויסגעצאָהלט געוואָרען. ס'האָבען נישט אויסגעצאָהלט געוואָרען. ס'האָבען טעל־אויסשטעלער, וועלכע האָבען געצאָהלט די וועקסלען דער באַנק.

אויף דער פאַרזאַמלונג, וועלכע איז געפיהרט געוואָרען דורך אַדוו. זעלמאַנאָוויטש איז האָט פאַרטרעטען אַ קאַפּיטאַל פון אַ 200 טויזענד זל., וועלכע די לאָדזער דירעקציע וויל נישט אויסצאָהלען, זיינען אָרייגעטראָגען געוואָרען פאַרשלאָגען, אַז אַ דעלעגאַציע זאָל פאָהרען קיין פויזען און אָנקלאָגען די לאָדזער באַנק־אָפּטיילונג פאַר די געריכטס־אויסזעהער פון דער צענטראַל־באַנק. אויך איז פאַרגעשלאָגען געוואָרען אָנצוקלאָגען די האַנדלונג פון דער לאָדזער באַנק דירעקציע צו דער פּראָקוראַטור. דאָס לעצטע איז בעשלאָסען געוואָרען מיט אַ מערהייט שטימען הענט פּרוח וועט אַ דעלעגאַציע זיך ווענדען צום דירעקטאָר און צום פּראָקוראַטור־אַמט.

עס איז בראַי אָנצווייזען, אַז צווישען אַלע גלויביגער פון דער דאָזיגער „אינדוסטריעלער־באַנק אין פויזען," לאָדזער אָפּטיילונג, איז כּמעט קיין איין קריסט. בע'עולח'ט זיינען נאָר יודען, וועלכע האָבען משמעות ביז איצט נאָך נישט נעטראָפען דעם וועג צו די לאָדזער יודישע סוחר'ישע באַנק־אינסטיטוציעס.

נאָך דאַרף אונטערגעשטראָכען ווערען, אַז אינקאַסאָ־סומעס פאַלען נישט אַרונטער דעם „גאַרזאַר" פון אַ באַנק, וואָס געפינט זיך אין צאָהלונגס־שוועריגקייטען.

———:0:———

פּעדאַגאָגישע קאָמיסיע

פון ישיבת חכמי לובלין

געקומען האָט אין לאָדז געווילט די פּעדאַגאָגישע קאָמיסיע פון דער „ישיבת חכמי לובלין", וועלכע האָט פאַרהערט 80 תלמידים, די תלמידים זיינען אַלץ פּראָווינצער בחורים. היינט פאָהרט די קאָמיסיע אָפּ קיין קעליץ און זונטאָג קומט זי צוריק קיין לאָדז און זי וועט דאָ פאַרהערען נאָך 120 תלמידים בלויז לאָדזער.

———:0:———

צייט פאַר 1930

ווי מיר דערוויסען זיך, איז די מאַקסאַציע־קאָמיסיע ביי דער לאָדזער יודישער קהלה שוין צוגעטרעטען צו אינטענסיווער אַרבייט ביים אויסמעסטען דעם עטאַט פאַר 1930.

———

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאַוניע

— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס־מאָדעלען וויקלאַדקעס געגען פלאַטפוס קינסטלעכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28. וו 1, פון 5—7 אָוונט.

Dr Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייט
קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17, פון 2 ביז 3 נאָכמ.

Dr. med. H. Lajchter

כּירורג־אַרטאָפּעד
קיפּער, דזשאַנטלפּט נומען, צינג־קראַנקהייטען א.ד.ג.
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף זשעלאַזנאַ 9, טעל. 149-66
שפּאַק 1 פּריוואַט

אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג

פון קליינהענדלער־פאַראיין, גראַדאָוואַ 10.

געלטען אָוונט איז אין בערלינער זאַל פאַרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג פון לאָדזער קליינהענדלער־פאַראיין גראַדאָוואַ 10. נאָכדעם ווי די פאַרזאַמלונג איז געעפענט געוואָרען דורך פּרעזעס ל. ראָזענבערג, האָט איבערגענומען דעם פאָרזיץ ה' ח. מ. ווינער.

דעם טעטיגקייטס־בעריכט גיט אָפּ פרע זעס ראָזענבערג. ער ברענגט אַלץ טרויעריגע נייעסען, וואָס זיינען שוין אַלט, ווי דער אומזאַץ־שטייער, די שטייער־עקזעקוציעס און די נויט פון יודישען קליינהענדלער און קרעמער, וואָס קעמפט מיט די לעצטע כּחות פאַר זיין אָרימען ביסען ברויט. דער בעריכט איז פול מיט שוידערליכע פאַקטען פון נויט, יאוש און צוזאַמענגעבראָכענקייט פון לאָדזער יודישען מיטעלשטאַנד, פון קליינעם סוחר, וועלכער געהט אונטער צוליב'ן אונצאָהליגען שאַרפען קריזיס. עס איז געווען אַ שווער יאָהר פון פּסדר'דיגע ווענ־געשריען און אומטערוועגצען דער פאָר אין האָט גענומען אַלץ, כּדי צו פאַרבעסערען דעם גורל פון זיינע מיטגלידער מיט מוראָ'דיגע אַנשטרענגונגען האָט ערגענצט דאָס גרוילענדע בילד פון פאַר צווייפלונג ה' גרשון וואָלמאַן, ווי אויך די, וואָס האָבען אָנטייל גענומען אין דער דעבאַטע איבער'ן בעריכט.

דער פאַרוואַלטונג ווערט אויסגעדריקט דאַנק פאַר איהר אַרבייט. עס ווערט בעשטימט דער מינדעסט פאַר'ן לויפענדען יאָהר און ס'ווערט אויסגעוועהלט אַ נייע פאַרוואַלטונג און פאַלגענדען צוזאַמענשטעל:

ל. ראָזענבערג, ג. וואָלמאַן, משה בענדעל, ב. שלאַרקאָווסקי, חיים גוצקע, לייביש לאַקס, ב. ווייסמאַן, א. ראַבינאָוויטש און יצחק מאַפּאַרעק.

קאַנדידאַטען: ח. מ. ווינער, יצחק גליקסמאַן, א. וויינבערג.

רעוויזיאָנס־קאָם: ח. וויט ין, ש. געלרובין, מ. גרינשטיין.

קאָנר.: ה. טאָראַנטשיק, מ. א. מולגרוים.

„אויפּאַדלאַשטש"

(§) דער לאָדזער קריין־געריכט האָט בעשלאָסען צו ערקלערען אַ אויפּאַדלאַשטש דער פירמע „ספּאָרט" און די אייגענטימער לייבוש טרעבנאָגורע און בער לעשטשאַוו. דער טערמין פון עפענען די אויפּאַדלאַשטש איז בעשטימט געוואָרען אויפ'ן 29 דעצעמבער 1929. אַלס ריכטער קאָמיסאַר איז בעשטימט געוואָרען מעדאָר קענוג, קוראַטאָר — אַדוו. ראָזענטאַל. די גלייבענע סוחרים ווערען געשטעלט אונטער אויפזיכט פון פּאָליציי.

סטאַטיסטיקער צוזאַמענפאָהר

דעם 15. ד. ח. וועט אין לאָדז פאָרקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון די שטעטישע סטאַטיסטיקער אין גאַנץ פוילען.

לעזט און אַבאָנירט דאָס „לאָדזער טאַגעבלאַט"

וואָס ווערט היינט געשפּילט

אין טעאַטער / אין קינאָ

יודיש טעאַטער: „די רומענישע חתונה"
אַרט: „אַהן אַ קאָפּ..."
שטאָטיש טעאַטער: „דער פאָטער".
קאַמעראַל טעאַטער: „גראַנד־האָטעל"
פּאָפּולאַרני: „די זשאַנגלערין פון וואַריעטע".
קאַסינאָ: „די זינדערין אָהן זינד", „דאָס שפּיל מיט פרויען"
לונאַ: „דאָס זיבענטע געבאָט".
ספּלענדיד: „דער געפאַלענער מלאך".
גראַנד־קינאָ: „אין אַ נאַכט־לאָקאַל".
פּאַלאַס: „די טייוועלט'ע אין טריפּאָליס"
קאַפּיטאָל: „די ווילדע אָרכידעע"
אָדעאָן: „אַ מענש אָהן שמייכעל"
ספּאָלדזשעלניאַ: „ווילדע ליבע"
זאַכענטאַ: „די שטאָט פון ליבע"
וואָדעוויל: „די שטאָט אָהן פרויען"
אַפּאָלאָ: „אין סיבירער טייגעס".
טשאַרי: „דער קעניג צווישען קאָוובויען"
קאָרסאָ: „פאַרברענטע בריקען"
אַשוויאַטאָווי: „דער שטאַרקער מענש"

פייערליכע ערעפנונג

פון יודישען קירזשנער־צעך אין לאָדז

(:) אונטערן פאָרזיץ פון ח' י. פּיעטרושקאַ איז נעכטען אָוונט פאָרגעקומען און איינעמעם לאָקאַל אויף פּאָלודניאָוואַ 4 די פייערליכע ערעפנונג פון יודישען קירזשנער־מייסטער־צעך אין לאָדז.

די פייערליכקייט איז פאָרגעקומען ביי אַ יום־טוב'דיגער שטימונג, ביים אָנטייל פון מעהרערע יודישע צעכען פאַרשטעהער מיט זייערע פאָהנער, וואָס האָבען געבלאַטערט איבערן פּרעזידיום־טיש.

נאָכדעם ווי דער נאַטשעלניק פון אינדוסטריע־אַמט ביים מאַגיסטראַט ד"ר ליקאַשעווויטש האָט געהאַלטען די אָפיציעלע ערעפנונגס־רעדע, זיינען געהאַלטען געוואָרען אַ רייהע בעגריסונגס־רעדעס פון פאַרשיעדענע רעלעגירטע און מיטגלידער פון ניי־געגרינדעטען צעך. מען האָט זיך מתוך שמחה געטאַנצט, און מיט אויך געהערט אַ פּאָר בוטערע אמת'ן וועגען דער שרעקליכער נויט־לאַגע אין לאָדז. אַלס עלטסטער פון קירזשנער־צעך איז אויסגעקליבען געוואָרען ה' מ פּושונגערסקי, אַלס פאַרטרעטער'ס: י. פּיעטרושקאַ, וואַצלאַוו קאַווערצקי און מ. שאַלום.

אין יודישען קירזשנער־צעך זיינען אָנגעשלאָסען אויך די קריסטליכע קירזשנער־מייסטער פון לאָדז (סך־הכּל זיינען זיי 4).

אין דער פאַרוואַלטונג זיינען אַריין די ח"ה: ס. לוסטמאַן, י. שאַלום, ז. חענרוקאָווסקי. קאַנדידאַטען: ה. וואַסערמאַן, מ. אַמזעל. רעוויזיאָנס־קאָמיסיע: י. זוסמאַנעק, וולאַדיסלאַוו יאַנושקאַ און ח מ. פּישלעוויטש.

ראַדיאָ פּראָגראַם

מאָנטאָג 10 מערץ

וואַרשאַ (1412)
11.58 שעה צייכען
12.05—13.10 גראַמאָפאָן פּליטען מוזיק
16.15 ראַדיאָ פאַר קינדער
16.45—17.15 גראַמאָפאָן־פּליטען־מוזיק
17.45—18.45 לייכטע מוזיק פון קאַפע „גאַסטראַנאָמיא"
19.26 טעכנישער פאָרטראָג
19.40 פּרעסע בעריכט
20.30—22 אינטערנאַציאָנאַלער קאָנצערט
22— פאָרטראָג פון מאַיאָר קובאַלאַ „די צווייטע לופט־עקספּעדיציע"
22.15 וועטער פּאָליציי און ספּאָרט בעריכטען,
22.35 פּרעסע ידיעות
23—24 סאַלאָן מוזיק פון רעסטאָראַן „אַזוס"

ווילנאָ (385)
12.05—13.10 פּאָלקסטימליכער קאָנצערט
23—24 טראַנסמיסיע פון אויסלענדישע סטאַציעס

פּויזען (353)
14— בערזע בעריכט
17.45—18.15 געזאַנג קאָנצערט
18.15—18.45 מאַנדאָלין אָרקעסטער קאָנצערט
19.05—19.30 הומאָריסטישער אויפטריט
19.50—20.10 פאָרטראָג „די ענטשטעהונג פון קריעג"

אויסלענדישער ראַדיאָ־פּראָגראַם

האַמבורג (372)
19.55 „די אַפריקאַנערין" (אָפּערע)
שטאָקהאָלם (1348)
19.30 אָרקעסטער און סאָליסטען קאָנצערט
פראַנקפורט (390)
19.30 קאָנצערט
מינכען (533)
19.40 „די זעליגקייטען" כאָר קאָנצערט
קאָפּענהאַגען (1153)
20— געזאַנג קאָנצערט
לייפּציג (259)
20— קאָנצערט (געזאַנג)
קעניגסוואוסטערהויזען (1635)
20.45 געזאַנג קאָנצערט

קלאַראַ יאַנג

צו איהרע אויפטריטען אין „פילהאַרמאָניע".

קלאַראַ יאַנג. עס איז מעהר, ווי אַ נאָמען, עס איז אַ מאַרקע, אַ שיטה. אויס מיר האָבען טענות אויף דער געשמאַקלאָזיגקייט פון דער יודישער אָפּערעטע, אויף דער וואולגאַריטעט און באַנאַליטעט פון יודישען אָפּערעטען־רעפּערטואַר, דאַן האָבען מיר איין טרייסט: די יודישע אָפּערעטע האָט איהרע געצעהלטע פרימער, וואָס מאַכען זי שעהן. גענומען פון איהר פנים און ווייזען זי געלייטערט, אויסגעקליירט און עסטעטישען לבוש.

די טרייסטע דינער און קעניגין אין פערזאָן פון דער יודישער אָפּערעטע איז די איידעלע יונגע סוברעטין — קלאַראַ יאַנג.

זי פאַרמאָגט דעם חן, די גוטמוטיגקייט, פיפיגקייט, שקציקשקייט און נאַאיוויטעט פון טכיה דעם מילכיגס'ס טעכטער און זי קען ליבען, פאַרפיהרעריש, רייצענד און פאַרביסען, ווי יענע וו' חוה.

קלאַראַ יאַנג — אין איהר מויל קומט דאָס דראַסטישע, פּיקאַנטע וואָרט אַרויס אָהן דער האַרבקייט און אָהן דעם גרילץ פון דער פאָרנאָגראַפיע, דאָס וואָרט ווערט פערמוזיקאַלישט און גיט זיין איידעלען קלאַנג. איהר בעוועגונג איז אַ גילע און טעמפּעראַמענטפולע און פון איהר געדעמפּט געזאַנג זינגט אַרויס די ליבענשאַפט פון שיר השירים.

ווער איז זי, אַז די געהיימניספולע געשטאַלט, וואָס זינגט שוין ביי אונז אַ גאַנץ דור פרעהליכע קופּלעטען מיט'ן לידיזם און טרען פון באַלאַדען און ראָמאַנצען? פאַרוואָס דער האַלב עלעגאַנטער טאָן, וואָס רייסט זיך דורך אין איהר לוסטיג געזאַנג און פאַרוואָס דער שטילער טרויער אין די אויגען, ווען זי פּראָזעט איהר שקציקשקייט און בלאָף? זעהט אַזוי אויס אַ אמת'ער בלאָף? איז דאָס די זאַרגלאָזיגקייט וואָס האָט פאָלקסטימליך געפונען איהר תיקון און דער מענערישער געשטאַלט פון לעגענדאַרען אפרים גריידינגער?

אָ, ניין, ביי לייטען וואָלט אַזאַ שוישפּילערין, ווי קלאַראַ יאַנג, געשפּילט אין אַ קאַמעריען־טעאַטער, ביי אונז וואו די קאָמעדיע האָט נאָך, אַ חוץ שלום־עליכמ'ן, נישט געבינען איהר שעפער, איז קלאַראַ יאַנג מגולגל געוואָרען אין אַ סובראַטין און וואַרט אַריין דעם עולם אין התפּעלות שוין יאָהרען, נישט ווסענדיג איינענטליך געוואָר, פון וואַנען קומט פריהער דאָס אָנגמציקען זיך מיט איהר טאַלאַנט: צו פוג'ס גראָטעסק, בורלעסק, פּאַנטאָמימע, שפּיל, אָדער געזאַנג, צו ענדליך פון דער פראַנצויזישער מאַניר, וואָס שטעהט אויך דער גרענין פון קאָמעדיע און טראַגעדיע.

קלאַראַ יאַנג — זי האָט מיט איהר ציבּלוזקייט, מיט איהר בעשיידענער מאָספערוואַנדלונג די מנושם'דיגע יודישע אָפּערעטע און צאַפּעלדיג לעבען, אין אַ ווערהאָלט'ליכער רעאַליטעט און זעהט אויס, אַז נישט דער מחבר, דער לאַטומניק, האָט געשאַפען די אָפּערעטע פאַר איהרעטוועגען, נאָר זי שאַפט זיך אַרויס פון דער אָפּערעטע איהר איינענע באַשאַף, די וואָהרקייט פון איהר איינענער קונסט און דערלאַנגט זי אונז מיט לאַנגע, ווייסע הענד: נאָט און גענוסט!

יאָ, קלאַראַ יאַנג איז מעהר, ווי אַ נאָמען, עס איז אַ סינאָנים פון אַן אַרטיסטישער פערזענליכקייט. און דערפאַר האָט דער נאָמען אַזאַ רייץ פאַר'ן יודישען טעאַטער־בעזוכער און טעאַטער מענש.

P.

די געהיימנישען פון דער רויטער ווילע

שפּאַנענדער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען.

(67־טע פאָרטזעצונג)

מיט אַ האַסטיגער בעוועגונג האָט זי אַ כאַפּ געטאָן אַ גרויסען פּלאַקאַן יאָדינע, וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן נאַכטטישעל. אין דעם מאָמענט איז איהר אַ שאָר געוועזן צו שווערען זיך מיט'ן לעבען, דערמאָנענדיג זיך אָן יעזשי'ן, אָן איהר מאַכטער און נאָהנטע און בעקאַנטע.

זי האָט געפיהלט, אַז איהר ווילען ווערט פון מינוט צו מינוט שוואַכער. זי האָט געפּרובט זיך שטאַרקען. „מען טאָר נישט זיין אַזוי פאַרביטערט און פאַרצווייפעלט", האָט זי געזאָגט צו זיך. זי האָט מיט אַ האַסטיגער בעוועגונג אויסגענויגט דאָס גאַנצע פלעשעל.

— וואָס האָט פּאַסירט? — האָט זיך געהערט אַ געשריי פון צווייטען צימער — מען פיהלט אַ שטאַרקען ריח, — האָט אַ צווייטע שטים זיך אָנגערופען.

דאָס שלאָפצימער, וואו פרוי סאַפּיר איז געלעגען, האָט זיך אָנגעפילט מיט איינענע מענשען, שכנים און בעקאַנטע.

— פּרענגט מילך! — ראַטעוועט!... — האָבען זיך פאַנאַנדערגעמישט געשרייען מיט געוויינען — ראַטעוועט, — האָט געשריגען דער דאָקטאָר סאַפּיר.

פרוי סאַפּיר האָט מוראָ'דיג געשריגען פון די גרויסע ווייהען. זי האָט נישט געוואָלט אָננעמען קיין מעדיצינען. זי האָט אויסגעגאָסען די מילך, וואָס מען האָט איהר דערלאַנגט צו טרינקען.

— איך וויל נישט, אַז איהר זאָלט מיר ראַטעווען, — האָט זי פאַרצווייפעלט געיאָמערט — איך וויל נישט מעהר לעבען...

דאָס ספּאָזמאַטישע געוויין פון די אַרומיגע איז דער גאַנגען אויש און נאָס אַרויין. דער דאָקטאָר סאַפּיר האָט מיט אַ געבראָכענער שטים געבעטען זיין פרוי, דאָס זי זאָל איהם נישט פאַרשאַפען קיין צער און לאָזען זיך ראַטעווען.

זי האָט אַלץ נישט צוגעלאָזט צו זיך, נישט די דאָקטוירים, נישט קיינעם. דער סם האָט דערוויל פאַרברענט דאָס גאַנצע אינגעווייד. וואַרפענדיג זיך אין שרעקליכע יסורים און יאָמערנדיג אומבעשרייבליך, האָט זי אויבערגע'חזר'ט כּסדר די ווערטער:

— לאָזט מיך שטאַרבען...

די קראַנקע איז געלעגען אומבעוועגליך. זי האָט געשלונגען שטיקלעך אייז.

אַזוי איז פאַרביי אַ שעה צייט. דער טויט איז געווען אומפאַרמיידליך. די דאָקטוירים האָבען נאָר בלויז געוואַרט אויף דער גסיסה.

אומגאַנצע אַנ'ערשעפטע, איז פרוי סאַפּיר געלעגען איינגעקרימשעט און אַ קנויל אונטער דער קאָלדרע.

עטליכע מינוט פאַר'ן טויט האָט זי אַרויסגעמורמעלט:

— איך בין אייך מוחל. זאָל אויך גאָט אייך מוחל זיין.

זי האָט אַרויסגעגעבען אַ מורא'דיגען געשריי און איז פאַרשטומט געוואָרען אויף אייביג.

דאָס האָט פרוי סאַפּיר אין שרעקליכע ליידען אויסגעהויכט איהר נשמה.

ד"ר סאַפּיר איז געפאַלען אויף די קניע, און בעוויינען אַרויסצושטאַמלען די ווערטער: — מיין גאָט!...

— — — — — — — — — — — — —

דער געזונד־צושטאַנד פון פעליציא'ן האָט זיך דערוויל פון טאָג צו טאָג בעסערגעווערט. עס זיינען ענטשטאַנען פערשידענע קאָמפּליקאַציעס, אַזוי, אַז מען האָט נישט געטאָרט לאַנג וואַרטען, און מאַכען אַן אָפּעראַציע. דאָס דאָקטוירים־קאָנסיליום איז נישט געווען פולקאָם זיכער, צי די אָפּעראַציע וועט געלינגען.

אַז מען האָט געמאָלדען פעליציא'ן, דאָס זי מוז אָפּערירט ווערען, האָט זי זיך שטאַרק צוווייינט. זי האָט מספּים געווען, זי האָט נאָר בלויז געבעטען, אַז מען זאָל וואַרטען, ביז דער טאַ איהרער וועט צוריקקומען, ווייל זי וויל זיך מיט איהם פריהער געזעגענען. עס איז ענטשטאַנען זעהר אַ פּיינליכע לאַגע. פעליציא האָט געפיהלט, אַז אין הויז איז עפּיס נישט אַלץ אין אָרדנונג. זי האָט בעמערקט אַ טרויער אויף אַלעמענ'ס פּנים'ער. זי איז געבליבען ביי ס'איהריגע, אַז זי וועט זיך פריהער נישט לאָזען אָפּערירען, פּל זמן מען וועט איהר נישט וועגען אַלעם דערצעהלען.

ווען ד"ר סאַפּיר איז אַריין אין איהר צימער, האָט זי איהם געבעטען, ווי אַ קליין קינד, דאָס ער זאָל איהר דערצעהלען, וואָס עס האָט פּאַסירט.

— מיין טייערער פאָטערל, ווי אומגליקליך איך בין! איך בעט דיך, זאָג מיר דעם אמת... עפּיס איז מיט האַרץ אַזוי אומרוהיג. דו הערסט, ווי עס קלאַפּט?...

ד"ר סאַפּיר האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. ער האָט איהר נישט געקאָנט קוקען און פּנים אַריין. ער, וואָס האָט אַזוי שטאַרק געליבט זיין בת־יחידה, זאָל נישט דערצעהלען, וואָס עס איז פאָרגעקומען?

— פאַרוואָס שווייגסטו, פאָטער, האָט פעליציע ווייטער וויינענדיג זיך געבעטען. דאָס מאָל איז איהר שטים געווען ריהרענד און האַרצרייסענד.

דער פאָטער האָט אוננאַנגצען אַ ציטער געטאָן. ער האָט שטאַרק געליטען דורך זיין שווייגען. ער האָט זי געפּרובט בערוהיגען, נאָר זי האָט איהם נישט אָפּגעלאָזט.

— די האָסט קיינמאָל פאַר מיר נישט בעהאַלטען דעם אמת און יעצט...

— איך פאַרשטעה — האָט זי ווייטער געצויגען — יעזשי האָט מיך ווידער פאַרלאָזט, יעצט אין אַזאַ מאָמענט, ווען איך האַלט אַזוי שמאָל..

זי האָט זיך בעגאָסען מיט טרעהרען און איז געפאַלען אַ פאַר'חלש'טע אויפ'ן קישען.

— איך ווייס שוין, פאָטער — האָט זי קוים אַרויסגעשעפּטשעט — איך בין שוין רוהיג. איך וועל מיך לאָזען אָפּערירען. איך וועל לאָזען טון מיט מיר אַלץ, וואָס איהר ווילט נאָר. עס איז מיר שוין אַלץ איינס...

צוועלף פאַרמיטאָג זיינען זיך צוזאַמענגעקומען די דאָקטוירים צו דער אָפּעראַציע. די שטימונג ביי סאַפּיר'ן אין שטוב איז געווען זעהר אַ געדריקטע און אַ פּיינליכע. אַלע זעגען אַרומגעגאַנגען, ווי אָהנע קעפּ. ד"ר סאַפּיר אַליין איז געווען ממש נישט צו דערקענען. ער האָט זיך דורך די טעגליכע טעג געעלטערט, ווי אויף עטליכע יאָהר. זיינע האָר זיינען געוואָרען גראָה. זיין פּנים איינגעפאַלען און זיין עלעגאַנטע שעהנע פיגור האָט זיך אונגאַנצען איינגעבויגען.

מען האָט אַלע אַרויסגעוויזען פון צימער און די אָפּעראַציע האָט זיך אָנגעהויבען. פעליציע האָט איינגענומען שלאָף־געטראַנק. אינערליך זיינען די דאָקטוירים געווען איבערצייגט, אַז זייער גאַנצע אַרבייט איז מיה און סיי ווי סיי אַרויסגעוואָרפען. די טעמפּעראַטור איז געווען זעהר אַ הויכע... די כּחות האָבען זי פאַרלאָזט פון מינוט צו מינוט...

ביים צווייטען שניט איז פעליציא געבליבען אונטער'ן מעסער.

אַזוי אָרום איז אַוועק פון דער וועלט און בלוהענדען עלטער פון דריי און צוואַנציג יאָהר פעליציא סאַפּיר, די טאָכטער פון בעקאַנטען מוליאַנער ד"ר סאַפּיר.

— — — — — — — — — — — — —

יעזשי האַרטמאַן, וואָס האָט זיך שוין עטליכע טעג נישט געפונען אין תפיסה, האָט געגעבען אַ געהויזע ערקלערונג ווענען זיך און וועגען זיין פאַרגאַנגענהייט. אַז דער אמת'ער האַרטמאַן איז נישט ער, נאָר גוסטאַוו, וועלכער האָט זיך אַ ראָנג איהם אַריינבעקומען און משוגעים־הויז.

(פאָרטזעצונג קומט)

מאהאטמא גאנדי

(ענדע פון זייט 3)

אפריקא איז רייף געווארען זיין תורה — די לעהרע, וואס האט איהם בעקאנט געמאכט אין דער גאנצער וועלט. ער האט געפיהלט, אז געגען די ווייסע אונ־טערדריקער דארף מען ארויסשטעלען עפּיס, וואס זאל זיי צווינגען צו רעס־פּעקטירען איהם און די זייניגע. וואס? גאנדי האט זיך גענומען פּרעדיגען און פּראפּאגירען די גרעסטע זעלבסט־קאנ־טראל. ער האט ארגאניזירט דעמאנ־סטראציעס פון די אינדישע ארבייטער — אבער ער האט נישט דערלאזען קיין שום געוואלד־טאט. ער האט געפאדערט פּרידי־ליכקייט און געלאסענקייט אפילו אונטער דער גרעסטער פּראוואקאציע, אפילו ווען די ווייסע האבען געשאסען און גע־מארדעט. ער אליין האט נישט גענומען קיין שום געלד פאר זיין ארבייט. ער האט געלעבט אין דער גרעסטער ארימ־קייט. אן אמעריקאנער קאנסול, וואס האט איהם צו יענער צייט געקענט אין יאהאנעסבורג, האט זיך אויסגעדריקט:

„אט א משוגע'נער דער מענש וואלט מיט די פעהיגקייטען, וואס ער פאר־מאגט, געקאנט ליכט פארדינען א מי־ליאן דאלאר א יאהר. אבער ער האט זיך ארייגענומען א שגעון אין קאפּ — און ער איז פארפאלען!"

„פארפאלען" — אודאי. פאר דעם מיליאן דאלאר, פאר דער וועלט פון מא־טעריאליזם און עגאאיזם, וואס גאנדי האסט. געלד האט ער טאקע פארלוירען, דערפאר האט ער געוואונען די וועלט. א וועלט מיט אנהענגער און בעוואונדערער, וועמען ער האט געבראכט א גרויסע אי־דעע. ער איז עטליכע מאל געזעסען אין געפענגניש אין דרום־אפריקא, אבער פון דעם מינדסטען וועכטער ביז דעם העכ־סטען ריכטער האט קיין איין מענש ניט פארמיידען צו פיהלען, אז ער איז בע־זיגט — דורך גאנדי'ן.

ווען דער מאהאטמא איז אין 1913 צוריקגעפאהרען קיין אינדיען, האט ער אויפגעטאן אהן א שיעור פאר זיינע ברי־דער אין אפריקא, פארלייכטערט זייער שיקזאל, בעקעהרט א סך איינפלוסרייכע מענשען צו זיינע אידעאלען. אונטער זיין ווירקונג איז דער פריהערער געגנער און פיהרער יאן סמוטס געווארען א סך ליבעראלער, יושר'דיגער, ווי ער איז גע־ווען. אין אינדיען גופא איז שוין גאנ־די'ס רוהם געווען בעפעסטיגט. דאס גאנ־צע פאלק האט גענומען קוקען אויף איהם ווי אויף דעם פיהרער, דעם וועג־ווייזער.

פון אפריקא איז גאנדי צוריקגעקומען ווי אן איבערצייגטער געגנער פון בריטי־שען אימפּעריאליזם. דאך האט ער גע־האפט, אז דער אנגלא־זאקסישער הער־שער וועט זיך נאך בעזינען, ווערען אנ־שטענדיגער, און מען וועט נאך קא־נען מיט איהם צוזאמענארבייטען.

אבער די ענגלישע הערשער זענען נישט געווארען בעסער. זיי האבען געדרעהט מיט'ן צונג, געמאכט צוזאגען און נישט געוואלט ארויסלאזען די הערשאפט פון די הענד. זיי האבען ווייטער געקוקט אויף די אינדיער, ווי נידריגערע מענשען פון זיך, און געמיינט, אז אינדיען איז נישט רייף זיך אליין צו רעגירען. זיי האבען גאנדי'ן ארייגעווארפען אין גע־פענגניש, איהם דארט געהאלטען צוויי יאהר, און ווען זיי האבען איהם ארויס־געלאזט, האבען זיי געמוזט מודה זיין, אז ער האט זיי גובר געווען: מיט זיין גייסטיגקייט, מיט זיין גייסטיגער פעסט־קייט און שעהנקייט, מיט זיין זעעלישער גאדלקייט. גאנדי האט זיך אפּגעזאגט פון וועלכער עס איז פּריווילעגיע אין דער תפיסה, סיידען — אלע ארעסטאנטען זאלען געניסען פון די פּריווילעגיעס. אין דער תפיסה גופא האט ער אלעמען גע־האלפען און געווען גוט אפילו צו זיינע מושלים.

אבער פריינדליכער צום בריטישען „ראדזש", צו דער בריטישער הערשאפט איז ער נישט געווארען. איהר איז ער געבליבען א טויטליכער שונא. זיין פא־דערונג איז — ארויס פון אינדיען, פולע פרייהייט פאר אינדיען. כמעט אלע אינ־דיער זענען מיט איהם מסכים. אבער נישט אלע זענען מסכים, אז די בריטי־שע הערשאפט קאן געבראכען ווערען אהן געוואלט. גאנדי פאדערט נאך איצט, ביים אינדישען נאציאנאלען קאנגרעס אין לאהאר, אז דער קאמף געגען ענג־לאנד זאל געפיהרט ווערען מיט פרידי־ליכע מיטלען: ער פארלאנגט אנשטאט געוואלד — אונגעהארזאמקייט, אבסא־לוטע און אלגעמיינע צו ענגלאנד און איהרע פארטרעטער.

ער וועט מסתמא נישט געווינען, כאטש זיין איינפלוס איז נאך אלץ זעהר שטארק, נישט קוקענדיג אויף זיינע 60 יאהר און אויף זיין פיזישער שלאפקייט. זאל מען איהם אבער פאלגען, וועט די וועלט זיין אן עדות פון דער גרעסטער געשעהעניש אין דער וועלט־געשיכטע: פון א קאמף צווישען גייסט מיט מאשין־ביקסען.

—:0:—

די יוד. „אגענץ" דארף העלפען

(ענדע פון זייט 3)

קען. די מאכט פון קאטאליקען איז גע־ווען שטארק, ווייל ער האט זיך אפּגע־זאגט פון די פארשידענע נאציאנאליז־מען און געשטאנען מיט 10 קעפּ העכ־ער פון די טעריטאריאלע גרענעצען פון די פעלקער די „אגענץ" דארף אויך זיין דאס זעלבע פאר יודען און קאן ווען זי בעקומען אזא געוואלטיגע השפעה אין דער וועלט, אז זי וועט זיי פיל קע־נען מיטהעלפען צום פארווירקליכען, די אידעע פון „פּאנאייראפּא" לויט גראף קודענהאווע קאלערגי איז דאס יודענטום פון מערב־אייראפּא א בעזונדערע קאס־טע, וואס האט איהרע געמיינזאמע אינ־טערעסען אין די פארשידענע לענדער. ביי קריסטען איז אויך דא אזא קאסטע, דאס איז דער קריסטליכער אדעל ביי די ציוויליזירטע פעלקער. דער אדעלמאן פון דייטשלאנד, פראנקרייך און ענגלאנד האבען צווישען זיך פיל געמיינזאמעס פּונקט אזוי איז עס אויך מיט די יודען פון די ראזינע לענדער. און ווייל די יו־דען האבען אזא שטארקע השפעה אויף די קולטורען פון די פעלקער, וואס זיי וואוינען, קאנען זיי זיין דער צעמענט, וואס זאל צונויפבעהעפטען די בעזונדערע ציגעל צום געבוי פון די פאראייניגטע שטאטען אין אייראפּא.

אודעען פון גראף קודענהאווע קאלערגי ווי איז זיין פריינדשאפט צו יודען, איז זיין פילאסעמיטיזם, און אויסגעשפּרא־כענער קאמף מיט'ן אנטיסעמיטיזם, גראף קודענהאווע קאלערגי האט געמליך מיט א פּאר חדשים צוריק, פארעפענט־ליכט א ווערק א. נ. „דאס וועזען פון אנ־טיסעמיטיזם", אין וועלכען ער זאגט אגב אויך ארויס אזעלכע געדאנקען, מיט וועלכע מיר נאציאנאלע יודען קאנען בשום אופן נישט מסכים זיין. גראף קו־דענהאווע קאלערגי איז א פילאסעמיט פון אלטען שנים. ער וויל זעהן די יודען אסימילירט צווישען די פעלקער. דאס וואס זיין די איינציגע רעטונג פאר'ן יו־דענטום. דער ציוניזם — זאגט דער שעפער פון „פּאנאייראפּא" איז א גרויס אונגליק פאר די יודען פון מערב־אייראפּא. די יודען אין פראנקרייך ענגלאנד און איטאליען זענען גלייכבערעכטיגט מיט דער ארומיגער בעפעלקערונג. זיי העלפען צו אין א זעהר גרויסער מאס צום שאפען די קולטור־אוצרות פון די פעלקער צווישען וועלכע זיי וואוינען, זייערע לייסטונגען אויף'ן קולטורעלען און פּאליטישען געביט זענען אין לשער, אונ דערצו קאנען נישט און מארען נישט די דארטיגע יודען האבען בעזונ־דערע נאציאנאלע און טעריטאריאלע אספּיראציעס, דאס קאן זיי אויסטיילען פון די שכנים. זעלבסטפארשטענדליך איז דא שולדיג — שרייבט ווייטער גראף קודענהאווע קאלערגי: דער פארשטארק־טער אנטיסעמיטיזם, די פארפעסטיגטע כוואליע פון שונאי פון געברענגט געגען זיך רעאקציע — דעם יודישען נאציא־נאליזם, וואס האט אנגענומען דעם ציו־ניסטישען לבוש. ביידע, אי די אנטיסע־מיטיזם, און אי דער ציוניזם מוזען בעק־עמפט ווערען.

לעזט און אבאנירט
דאס
„לאדזער טאגעבלאט"

שענסטע 2 יודישע ביכער פון אמעריקא!

נאר וואס זענען אנגעקומען צום פערקויף פון אמעריקא די צוויי שעהנע ביכער פון בעקאנטען געלעהרטען און פארשער הרב יהודא ליב זלאטניק (יהודא עלזעט)

קהלת
דער מענש און דאס בוך.

דאס בוך בעשטעהט פון דריי טיילען: I) אנ'אריגינעלע קינסט-לעריש-פאלקסטימליכע יודישע איבערזעצונג. II) גרינדליכע אי-בערזיכט איבער דער ביבעל-קריטיק. III) אפהאנדלונג איבער אלע יודישע איבערזעצונגען פון קהלת. אונזער גרעסטער פאעט ח. נ. ביאליק שרייבט וועגען דעם בוך: די איבערזעצונג איז אמת'דיג וואונדערבאר, זי שטייגט איבער אלע פריהערדיגע יודישע איבער-זעצונגען. אויך אין פרק'ס אין יהואש'ס איבערזעצונגען איז אלץ מיד און שווער. הרב זלאטניק איז דער ערשטער, וואס האט גע-פינען דעם ריכטיגען וועג און פאסיגען סטיל „דאס בוך איז א דע-לוקס-אויסגאבע און פראכטפול געבונדען. פרייז פון בוך איז 14 גילדען (אין אמעריקא קאסט עס 3 דאלאר)

2) מיט הונדערט יאהר צוריק

א שילדערונג פון דעם אמאליגען לעבען פון יודישען פאלק, זיינע מנהגים, קליידונגען, שטרעבונגען א. ז. וו. דאס בוך איז פראכט פול געבונדען. דער פרייז 5.50 זל.

די צוויי ביכער זענען צו בעקומען דורך פאסט-פשעקאז ביי:

Rabin Sz. Złotnik, Radom.

לעטשניצע

17 זגערסקא 17, טעל. 16-83

אלערליי קראנקהייטען הערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אוונד.—מאסאזש, עלעקטריזאציע, פאקען-שלאפען, קינסטליכע בירגזאן-מעשראלונגען אימפיגען גענען שקאר לאטינג.

בילינ קונסט-פאטאגראפיעס!
נור א קורצע צייט!!!

צוליב'ן איצטיגען קריזיס, גיב איך די מעגליכקייט דער געעהרטער קונדשאפט, צוליב די פערקלענערטע פרייזען פון די אויפנאהמען ווי:

6 פאסקארטען נור 6 זל.
ברוין, דאפעלט רעטושירט (1 פערזאן)
6 „ זיידענע (1 פערזאן) נור 7 זל.
12 שטיק (Express pictures) נור 2 זל.

אויסערדעם ווערען אויסגעפיהרט אויפנאמען לויט די נייעסטע פאטא-טעכניק מיט ספעציעלע ליכט-עפעקטען. פאר גרופען-אויפנאמען, ווי אויך פאר פאראיינען — בעדייטענדע הנחות.

מיר עמפפעהלען זיך דער געעהרטער קונדשאפט
קונסט-פאטאגראפישע אנשטאלט
„PARISIEN"
30 פראנציסקאנער 30

האנדעלס-בילאנסע
פאר'ן יאהר 1929
ווערען פאכמעניש אויסגעפערטיגט
דורך'ן ביורא „ארגוס"
36 זאכאדניא 36, טעלעפאן 10,847

ביטשריפטען-ביורא
און סוחר'ישע עצות

ס'ווערט ערטיילט אלערליי אינפארמאציעס ווי אויך ווערט געפיהרט א פערמיטלונגס-אבטיילונג אונטער דער פירמע

„OBRONA"

אינהאבער: מאקס בארנשטיין און קאמפ.
לאדז, שיענקעוויטשא 15

ערלעדיגט אלערליי ביטעס צום געריכט, אדמיניסטראטיווער מאכט, סקארבאווי און מיליטער-ענינים. בעמ.: א ספעציעלע וועקסעל און שטייער-אפטיילונג. מיטארבייט פון ערשטקלאסיגע פאכמענישע כחות

דאס ביורא איז אפען פון 9 — 7 אוונד.

טריקאטאזשען
ווערען אגגענומען אויף לויהן צו צוגענגליכע פרייזען. גדאנסקא 118, אין הויף.

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה,

בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש, אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום. איבער דעם זאלסטו קומען אין מיין

רעכטסקאנסולענטען-ביורא צו
ה' מאנעלא, פיעטריקאווער 17
זאכאדניא 52
טעלעפאן 148-79

וואו ס'ווערט פינקטליך און געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס אדוואלאניצס, קלאוזולעס, זאפעזיפיטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגן דירות אין אוזשאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג
ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17

שרייבען שעהן אונד שנעל
לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגראף

ל. בערמאן
— אין — 15 לעקציאנען

אין איין חודש ווערט אויסגעלערנט שרייבען גוט
זאוואדזקא 19, פראנט

WYSZŁA z DRUKU

(nakładem łódzkiej księgarni „Czytaj")

„Godzina życia mężczyzny"

STANISŁAWA BALA
Cena 2 złote.

Do nabycia we wszystkich księgarniach
Skład główny: Księgarnia „Czytaj"
Narutowicza 2.

לעזט און אבאנירט
„לאדזער טאגעבלאט"

דער וועד הרבנים און וועד הכשרות
ביי דער יודישער קהלה אין לאדז

בעט די יודישע בעפעלקערונג, אז זי זאל אכטונג געבען ביים קויפען פלייש צי די יאטקע האט א הכשר, יעדען חודש ווערט דער הכשר זיין אנ'אנדער קאליר.

די הכשרים אויפ'ן חודש אדר זענען גרין.

ב"ה

דריטע רשימה

פאלגענדע יאטקע-אינהאבער האבען הכשרים אויפ'ן חדש אדר:

אהרן פרידריך, דלוגע 27	יעקל ענגעל, גאשטשיגי דוואר 28
„ „ווידזעווסקא 65	מרדכי בליצבוים, נאוואצעגיעלניאנא 17
הירשל זענטקאווסקי, זאוואדזקא 35	אברהם שווארץ, ווידזעווסקא 73
וואלף גערשט, ווסכאדניא 10	בעריל ריזמאן, לוטאמיערסקא 19
יצחק וואלקאוויטש, זגערזשער 42	הירשל פראגעל, וואלבארסקא 3
ליבערט גלאטער, צעגיעלניאנא 36	מרדכי שמואל גליקסמאן וואלבארסקא 3
הינדא וויינריב, ווסכאדניא 2	מרדכי ווייסקאפ, ווסכאדניא 74
הירצקא פעלדאן שדעדניא 91	משה מאיר ראזענצווייג, פראנטשישקאנער 58
ליב סומריי, אלעקסאנדראווסקא 26	אלעזר גאלדוואסער ווסכאדניא 16
יצחק גליקסבערג, ווסכאדניא 37	ישראל לעזעראוויטש, ווידזעווסקא 53
משה חיים ראזענצווייג, שקולנא 13	אנשיל צאלע, צעגלאנא 61
יעקל ווילצקאווסקי, וואלבארסקא 7	הירשל שווארץ צעגלאנא 5
יוסף קאהן, ווסכאדניא 9	שמשון זאלצענשטיין. פאלודניאווא 11
הירשל זאמעל, ווסכאדניא 2	חיים הענעכאוויטש, דלוגא 31א
צירל ליבערמענש, גרינער מארק 47	יודא יוסל אדלער, ווסכאדניא 54
עמנועל טשופאק, צעגיעלניאנא 16	זלמן קריגער, באלוטער פלאץ 4
דוד מאנור, מאלע גאס 2	פנחס קערש, גלובנא 42
	אבדהם האפמאן, פאלודניאווא 11

מיר בעטען די בעפעלקערונג אכטונג צו געבען אויף די הכשרים חודש אדר איז גרין

ועד הרבנים עם ועד הכשרות
ביי דער יוד. קהלה אין לאדז

בעזהש"ית

מודעה רבה לאוריתא

הנני מודיע בשער בת רבים שיצא לאור עולם הס'

„נפלאות הסבא קדישא"

מר"כק אדמו"ר הר"הק המפורסם בכל קצוי תבל רשכבה"ג מרן ר יששכר בער זצ"ל מראדאשיץ,

בו יסופר נפלאות, וח"ת, ושיחותיו ומדרגותיו הנוראים מופתיו העצומים, אשר קדש בהם שם שמים ברבים, וכל קורות ימי חייו מטרם התגלותו, עד יום הסתלקותו, אשר נפש הקורא יתענג בהו עונג רוחני, ויתלהב לבו לעבודתו ית"ש, ע"כ כל מי שלא זכתה עדין משכו וקחו לכם ברכה לתוך בתיכם, וזכות הצ"הק המובאים בתוך הספר יעמד לנו שנזכה להרמת קרן ישראל במהר הולנאולה שלמה ובנין ציון וירושלים בב"א.

הצעיר ראובן חיים אלכסנדר
בהרה"ח מו"ה יוסף יהודא ז"ל מראדאשיץ
לאדז, קאמיענא 17

הערה: גם התמונה של הרה"ק הנ"ל יש להשיג אצלי.

R. Czarnicha, Łódź, Kamienna 17

אויפפאדערונג.

איך פאדער אויף דעם ה' ב. פון פעטריקאווער-גאס ער זאל מיר בעצאהלען דעם חוב פאר צייטונגען, וואס קומט מיר ביי איהם שוין איי-ניגע מאנאטען. אין געגענפאל וועל איך זיין געצוואונגען איהם צו פערעפענטליכען מיט'ן פולען נאמען אין דער פרעסע.

וויענער, פעטריקאווער 10.

פון אינטערנאציאנאלע צושניידע-אקאדעמיע אין פאריז, וויען און בערלין, דיפלאמירטער צושניידער אין מענער-פאך, ערטיילט אונ-טעררריכט אין צושניידען פאר אנפענגער און פארטגעשריטענע

A. Bergman, tel. 172-92.

וויכטיג פאר דאמען!
פאר ... 50 זל. ... „TOLA"